

UiT Norges arktiske universitet

Institutt for samfunnsvitenskap

Flyktninger og integrering: forventninger og snublesteiner

Abdullahi, Mohamed

Masteroppgave i sosialantropologi, SOA-3900, Mai 2022

Forord

Med masteroppgaven her blir det min avslutning på masterstudie i sosialantropologi. Det å jobbe med masteroppgaven her har vært lang og utfordrende. Det å dra til feltarbeid og jobbe med teori. Det har bidratt meg til å utvikle meg som en person.

Innvandrere, spesielt flyktninger og integrering har vært temaer som er stor interesse for meg. Det er nok på grunn av at jeg har en innvandrerbakgrunn og vokst opp med det. Integrering av innvandrere er en viktig aspekt av samfunnet. Det å forstå vanskeligheten som oppstår for flyktninger er fundamentalt for å løse problemer.

Det er mange personer jeg vil takke når det kommer til oppgaven min. Jeg vil starte med å takke min veileder, Jon Ragnvald Schackt for å hjulpet med å veilede meg gjennom den lange og krevende veien som heter ``masteroppgave``. Jeg vil takke ham for den konstruktive og verdifulle kritikken jeg har fått. Jeg vil også takke for samtalene vi har hatt.

Jeg vil takke alle mine informanter jeg har kommet i kontakt med. Oppgaven hadde ikke vært mulig uten dem.

Jeg vil også takke min familie og mine venner.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	5
1.1	Introduksjon om temaet mitt.....	5
1.2	Definisjon av nøkkelbegreper.....	6
1.3	Oppgavens oppbygging	8
2	Hva menes med integrering.....	9
2.1	Integrering som ett begrep	9
2.2	Integrering som prosess	11
2.3	Den gamle integreringsloven.....	14
2.4	Den nye integreringsloven.....	16
2.5	Problemstilling.....	18
2.6	Overgangsrite.....	20
2.7	Avslutning på kapittel 2.....	21
3	Feltarbeid blant flyktninger i vestlandsk kommune.....	23
3.1	Innvandrercenteret og det sosiale livet	23
3.2	Informanter	25
3.3	Samfunnsvitenskapelig metode	26
3.4	Min rolle som forsker i feltet.....	30
3.5	Kontekst.....	31
4	Erfaring fra hjemlandet	35
4.1	Årsaker til flukten til Norge.....	36
4.2	Utdanning	40
4.3	Kjønnsroller	43
4.4	Oppsummering av kapittel 4.....	45
5	Erfaring fra innvandrercenteret	47

5.1	Forventninger.....	47
5.2	Motiver bak valgene	48
5.3	Kommunale enheter.....	50
5.4	Arbeidslivet	51
5.5	Hverdagslivet.....	54
5.6	Utestengelse.....	55
5.7	Læremåte	57
5.8	Motivasjon.....	58
6	Erfaring fra det nye hjemlandet, det nye livet i Norge.....	61
6.1	Rasisme og stigma	61
6.2	Resiprositet	62
6.3	Jobb.....	63
6.4	Språk.....	65
6.5	Sosialt nettverk og kulturkræsj	66
6.6	Hverdagslivet.....	69
6.7	Det å bo i en liten bygd.....	72
7	Analyse og avslutning	75
7.1	Avslutning	77
8	Litteraturliste	79

1 Innledning

1.1 Introduksjon om temaet mitt

Masteroppgaven her handler om flyktninger, spesifikt flyktninger som kommer til Norge mens de er voksne. Dette temaet er veldig relevant og aktuelt i det norske samfunnet.

Hensikten med oppgaven her var å forstå mere om problemer som oppstår for dem når det kommer til integrering.

I oppgaven her får man innblikk fra flere forskjellige informanter sin nye hverdag og hva som er vanskelig for dem for å bli godt integrert i samfunnet. Overgangen fra det de er kjent med og oppvokst med, til møte med det nye. Samfunnet som var kjent for dem var mere kollektivorientert og det nye samfunnet de flytter til er mere individuellorientert.

Jeg har stor interesse for temaet her fordi det er noe sentralt for meg. Det er derfor jeg bestemte meg for å skrive om temaet integrering og flyktninger. Jeg har vokst opp med det fra en ung alder. Jeg kom til Norge da jeg var rundt 4 år gammel og har sett og opplevd noe av problemene som informantene mine har tatt opp med mine egne øyne. Før jeg startet å skrive oppgaven her og før jeg startet med å studere sosialantropologi så var det normalt for meg å høre om de samme problemene. I hverdagen min så var det normalt for meg å komme i kontakt med flere innvandrere. Det var veldig interessant å høre hva de syntes var vanskelig for dem og høre om kulturforskjellen som kunne kanskje ha bidratt til å hindre at de blir godt integrert i samfunnet. Det var noen utfordringer som var universelle for de fleste flyktingene sine opplevelser når de kom til Norge og utfordringer som oppstår mens de bor her. Jeg møtte mange positive mennesker, men likevel hadde noen store utfordringer med å skape seg ett godt nettverk, integrere seg, tilpasse seg det nye samfunnet og lære seg det nye språket. Jeg husker når jeg var yngre, og innimellom til dags dato har blitt brukt som en tolk for mange fordi de ikke hadde nok norskkunnskaper for å forstå hva som blir sagt og hadde ikke nok norskkunnskaper for å uttale seg.

Når de kommer til Norge har de drømmer om å oppnå og bli noe. De har interesser og planer om fremtiden deres. Dette er som alle andre norske voksne mennesker, men den største forskjellen mellom dem og majoriteten er bagasjen de tar med fra hjemlandet sitt til Norge. De har opplevd krig og konflikter men bestemte seg for å flykte. Dette her er traumatiserende

for de fleste. Når de kommer til Norge så drar de fra alt og alle de kjenner, de drar fra familien sin og vennene sine. På samme tidspunkt prøver de å tilpasse seg til den norske kulturen.

Bakgrunnen for å spesifisere temaet her til voksne flyktninger var fordi det var de som hadde mest erfaring og de hadde ett liv før de kom til Norge. De kunne også reflektere over problemer som de har og hadde oppstått i livet deres når det kommer til integrering.

Studien her handler om flere informanter som jeg hadde intervjuet. De fleste av informantene mine var i en liten by, men noen av informantene mine hadde jeg tidligere kjennskap med.

Det var interessant å gjøre studien i en liten by og få det perspektivet der. Det har vært mere forskning i større byer enn mindre byer. Det er en forskjell om man blir bosatt i en større kommune en hvis man blir bosatt i mindre kommune.

1.2 Definisjon av nøkkelbegreper

Det å definere begreper er veldig viktig for å forstå hverandre. Når det kommer til begreper i samfunnsvitenskapelige fag har oftest begreper brede definisjoner. Det er derfor viktig å sette definisjoner og rammeverk på begreper for å komme til en forståelse. Her skal jeg kort skrive om definisjonen på noen av sentrale begreper i oppgaven min. I neste kapittel skal jeg gå dypere i begrepene og teorien.

Asylsøker

Når en person bli kalt en asylsøker er når han eller hun søker om asyl/beskyttelse her i Norge, men de har ikke fått svar på søknaden sin. En person blir ansett som asylsøker når han eller hun har dratt til politiet for å søke om beskyttelse, mens de venter på UDI og UNE har behandlet søknaden deres og kommet med endelig vedtak. Når man får svar på søknaden sin så refereres man ikke som asylsøker lengre. Hvis man får positivt svar på søknaden får man oppholdstillatelse her i Norge og får lov til å være her. Hvis man får negativt svar på søknaden sin får man ikke lov til å opprette ett liv her i Norge og man må reise tilbake. (UDI)

Innvandrere

En person som selv har bosatt seg i ett nytt land blir der referert til som innvandrere.

Flyktning

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) betrakter personer som flyktninger når deres hjemland ikke kan eller vil gi dem beskyttelse, og de risikerer å bli utsatt for forfølgelse i strid med menneskerettighetene. ``Personer som flykter fra hjemlandet sitt må søke om asyl eller beskyttelse i et annet land. I folkerettslig forstand regnes du som flyktning hvis du oppfyller kriteriene i flyktningkonvensjonen - uavhengig av om du har fått opphold i landet du har flyktet til`. (FN, 2022)

Integrering

Integrering er når individer blir inkludert. Ordet integrering er knyttet til innvandrere. Minoritetskulturen aksepteres og deltar i storsamfunnet, men opprettholder samtidig gruppeidentiteten og det kulturelle særpreget sitt. (Brochmann, 2020)

Introduksjonsprogrammet

Introduksjonsprogram er et tilbud kommunene er pålagt å gi nyankomne flyktninger og deres familiegjenforente, personer som har fått selvstendig oppholdstillatelse etter samlivsbrudd av ulike grunner, og som har oppholdstillatelse i Norge, og er mellom 18 og 55 år.

Introduksjonsprogrammet er regulert etter introduksjonsloven av 2003. (Chudasama og Tjernshaugen, 2022)

Overføringsflyktning/Kvoteflyktning

Begrepene overføringsflyktning og kvoteflyktning er de samme, de kan brukes om hverandre. Overføringsflyktninger er flyktninger som bosettes i Norge direkte fra utlandet, etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). De skal bosettes innen seks måneder etter at de har fått innvilget innreisetillatelse. (IMDI, 2021)

Oppholdstillatelse

En oppholdstillatelse er en tillatelse til å oppholde seg i Norge utover tre måneder. Borgere av EU-land trenger ikke en slik tillatelse, men må registrere seg hos politiet om de skal være i landet lenger enn tre måneder. Borgere fra de nordiske landene trenger ikke registrere seg.

Innbyggere fra land som er utenfor EU må søke om oppholdstillatelse hvis de skal være i Norge lenger enn tre måneder, og besøksvisum dersom de skal være kortere. (IMDI, 2022)

1.3 Oppgavens oppbygging

Denne masteroppgaven har 8 kapitler totalt. Etter første kapittel som er introduksjon kommer andre kapittel som handler om å definere begrepene og skrive om teorien. I kapittel 3 gjør jeg rede for metodiske tilnærminger og beskrivelse av feltet der jeg gjorde feltarbeidet mitt. Når det kommer til kapittel 4 så er de innhenting av data fra informantene mine, de snakker om erfaring fra hjemlandet sitt. I kapittel 5 innhenter jeg data og analyserer dataen jeg har fått fra informantene mine, der snakker de om erfaringen de har fått fra innvandrersenteret og perspektivet fra de ansatte. Kapittel 6 handler det også om innhenting av data fra informantene mine. I kapittel 6 skriver jeg om erfaringen de har fått fra det nye hjemlandet deres, Norge. Kapittel 7 er det siste kapittel. Der er det en oppsummering av hele oppgaven. Det blir en avsluttende diskusjon. Jeg kommer til å ta opp Victor Turner sin ide om liminale fasen å sette det opp mot integrering og flyktninger. Oppgaven avsluttes med litteraturliste

2 Hva menes med integrering

Her skal jeg skrive om begrepet integrering og hvordan integreringsprosessen er i den norske konteksten.

2.1 Integrering som ett begrep

Begrepet integrering er så stort at det har forskjellige assosiasjoner når man hører ordet integrering. Ett av mine spørsmålene var ``hva er integrering?``. Mange av de ansatte sa at det var veldig åpent spørsmål og at de hadde ulike assosiasjoner når de svarte på hva er integrering. Det var med vilje at jeg stilte ett så åpent spørsmål. De satte fokus på noen aspekter av begrepet integrering. Noen svarte med den sosiale siden av integrering mens andre satt fokus på arbeid. Forskjellige personer har forskjellige definisjoner, det kan være fra en ansatt, fra en forsker og arbeids- og sosialdepartementet. Det er ett begrepspar som jeg vil sette fokus på her, og det er emisk og etisk. Det ble introdusert av Marvin Harris (1976). Det emiske er den kulturelle virkeligheten som erfaring blir beskrevet av en gruppe mens etiske er forskerens perspektiv. Det er distinksjonen mellom fonetikk og fonemikk. Det er læren om relasjoner mellom lyder og språk, mens den andre er læren om hvordan lyder gir mening i språket. ``Det innfødte perspektiv er med andre ord emisk, mens forskerens perspektiv, der hun bruker egne ord og egne betraktningmåter- er etisk`` (Erisken 2014:44). Når det kommer til begrepet integrering så tenker man oftest på det emiske.

Integrering blir forklart på denne måten. ``Integrering, integrasjon, er i dagligforståelsen en betegnelse på innlemmelsen av innvandrere i majoritetssamfunnet`` (Brochman, 2020). Det blir også oftest knyttet til innvandrere. Grunnen til det var at det var økning av innvandrere siden 1970-tallet. ``Den vanlige forklaringen på ordet er at det betegner en mellomposisjon mellom assimilering på den ene side og segregering på den andre...`` (Engebriksen og Fuglerud, 2009:16). Det er vanlige å skille mellom tre ulike hovedstrategier som staten bruker når det kommer til minoriteter. Segregering er når en gruppe blir fysisk atskilt. Assimilasjon når gruppen gir avkall på sin kultur. Så Ada Ingrid Engebriksen og Øivind Fuglerud sier at integrering er ett sted mellom de to andre begrepene.

For at vi skal forstå integrering så må vi forstå begrepet innvandrere. Begrepene er tett koblet opp sammen. Regjeringen (Barne-Likestilling- og inkluderingsdepartement, 2015) har definert ``Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre, og som på et tidspunkt selv har innvandret til Norge``. Innvandrere er definert som ``Innvandrere er definert som personer som selv har innvandret til Norge, og som er født i utlandet av utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre`` (Dzamarija, 2019). Men som sagt var oppgaven min rettet mot flyktninger.

Det er flyktninger, migranter og asylsøkere. UDI forklarer flyktning som en person som fyller kravene for asyl(UDI). En person vil få oppholdstillatelse i Norge hvis de blir forfulgt på grunn av deres politiske meninger, religion, etnisitet osv. eller ved at de får dødsstraff, tortur osv. hvis de reiser hjem. Asylsøker er definert som ``En person kalles asylsøker når han eller hun har søkt om beskyttelse (asyl) i Norge, og ikke har fått søknaden sin endelig avgjort.`` (UDI). Når det kommer til migranter omfatter det flere undergrupper som arbeidsmigranter, utdanningsmigranter og familiemigranter. Fokuset mitt i oppgaven her var gruppen flyktninger.

Det er flere begreper som man kan bruke istedenfor. Inkludering var populært av ansatte i innvandrersenteret. De ville at man skulle bruke inkludering istedenfor integrering. Innlemmelse er ett annet begrep som har fellestrekk med integrering. Ett annet begrep og som er ett synonym er integrasjon.

Cato Wadel (2008:238) er inspirert av Goffmans dramaturgiske tilnærming i ``innlemmelse i sosiale fellesskaper``. Det som kjennetegner innlemmelse er samhandlingen som bidrar til å skape relasjoner i samfunnet. Det er noe som skjer ved etablering av sosiale nettverk. Innlemmelse er en vedvarende prosess. Innlemmelse krever en form for gjensidighet, det betyr at begge parter må være med i prosessen. Det er den elementære formen for innlemmelse, det etablerer relasjoner mellom mennesker. Problemet med begrepet innlemmelse er at det ikke er like dekkende som begrepet integrering. Det er ikke like mye brukt heller.

``I sosiologien blir integrasjon brukt både om en prosess, der deltakerne blir gjort og gjør seg selv til deler av helheten, og om den samfunnsmessige tilstanden der deltakerne inngår i et

sluttet hele`` (Brochmann, 2020). Integrering referer til at man blir nærmere helheten. Begrepet i seg selv er inkluderende siden meninga med begrepet er om å høre til.

2.2 Integrering som prosess

Integrering som en prosess er veldig viktig i samfunnet. I Norge så er det ett sentralt punkt når det kommer til samfunnet, politikk osv. Når det kommer til integrering som en prosess så er det ulike minoriteter. Det vil si en liten gruppe i samfunnet som varierer fra hverandre. Det kan være fra funksjonshemmede, kvener, samer, flyktninger, asylsøkere osv. Målet med integreringspolitikken er at man skal bidra til fellesskapet og bruke ressursene i Norge, innvandrere og barnene deres skal være med fellesskapet.

Ifølge Engebriksen og Fuglerud (2009: 19) så er det tre ulike posisjoner i integreringsdebatten. De ulike posisjonene er integrert, ikke integrert og usynlig. Det som er spesielt er når de forklarer posisjonen for de som er integrert. De blir omtalt som kulturelle konvertitter. Det vil si at man kutter sin egen eller foreldrene sine kulturelle bakgrunn for at man blir de integrerte. Når det kommer posisjonen som er ikke integrert er de som ikke deltar mye i samfunnet, har lav sysselsetting, det er de som i stor grad forholder seg til sin egen kultur og holder seg til en etnisk gruppe og det er oftest de som er avhengig av velferdsstaten. De usynlige er litt mere komplisert. De lever med sin egen kultur men deltar i samfunnet i noen arenaer. De deltar bare i arbeidslivet og noen offentlige arenaer i samfunnet. Når det kommer til arbeidskvalifiserende tiltak så har de som mål at man skal omgjøre det ikke integrerte til de usynlige. Da er det tilbake til målet med integrering i integreringspolitikken er at man skal jobbe. Det er også ett annet perspektiv vi kan se på. De andre kan ha sin egen kultur når det kommer her, men hvis de skal bli her skal de bli mere lik majoriteten.

Unni Wikan (1995) skrev boka som heter ``Mot en ny norsk underklasse``. Her skriver hun om ulike problemer når det kommer til integrering som en prosess i Norge. Det var ment som å skape en faglig debatt, her ser hun kritisk på integreringspolitikken i Norge. Her kan vi se på oversikten at innvandrere er den nye underklassen i samfunnet. Det er den sentrale hoveddelen av boka hennes. I Norge har det vokst en ny underklasse som består av innvandrere. De står utenfor arbeidsmarkedet. Hun ser og belyser også negative konsekvenser

for innvandrere og hun ser også på konsekvensene for innvandrere sine barn. Hun ser om grunnen til at den nye etniske underklassen har oppstått er på grunn av velferdsstaten. Hun stiller spørsmål hvordan innvandrere kan bli mere lik majoriteten når mange av de stiller med vansker når det kommer til språk og kompetanse og forståelse når det kommer til normer og kultur. ``Ett problem er at en ensidig offentlig bejubling av de innvandlerne som konverterer til norskheten, og som gjør de gjennom høylydt å kritisere sin egen eller sine foreldres kulturbakgrunn...``(Engebrigtsen og Fuglerud , 2009:25). Det vi også kan se på er at Unni Wikan fokuserer på enkeltindivider. Problemet er at man ikke kan se på enkeltindivider når det kommer til integrasjon. Når det kommer til boktittelen så kan den negative siden være at man kobler til hvorfor den negative levevilkårene innvandrere har kan kobles til deres bakgrunn. Noe man skal se på er når hun skrev boken her. Hun skrev den på 90-tallet. Det var annerledes, det var mindre innvandrere i Norge da hun skrev boken. Innvandringen i Norge har økt veldig og den andre bekymringen hennes som var at barna til innvandrere. At den nye underklassen ville reprodusere seg selv.

Marianne Gullestad (2002) skrev en bok som heter ``Det norske sett med nye øyne: kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt``. Her kritiserer hun Unni Wikan. Største poenget til Gullestad for å kritisere Wikan var for at hun skapte større skille mellom minoriteten og majoriteten i samfunnet. Hun kritiserte ikke bare Wikan men hun var kritisk til den norske innvandringsdebatten. Det er mest fokus på dem som er innvandrere og ikke på majoriteten som er norske. Det var det spesielle med boken her, det at innvandringsdebatten handlet bare om innvandrere. Gullestad ser også på hvordan de med de ulike rollene i samfunnet ser på de nye landsmennene. Hun ser på hvordan forskere, politikere, journalister, akademikere osv. utaler seg og debatten rundt integrering. Hun ser på dualiteten i det norske samfunnet, med det mener jeg med nordmenn og innvandrere som dominerer innvandringsdebatten. Hun skriver om kontrasten som oppstår om hva man mente om innvandrere. Fra å være ressurs og at samfunnet skulle bli fargerikt til snyltere, overgripere, problemer og late. Det er også dobbeltmoral som har oppstått. Det jeg mener med dobbeltmoralsk i situasjonen her er når en hendelse forklares forskjellige. Ett eksempel er når en etnisk nordmann dreper flere så er det ofte tilknyttet til grunnen til at individet gjorde det må ha vært på grunn av rus og psykiske sykdommer mens hvis en innvandrer gjør det samme så må det være på grunn av religiøse eller kulturelle tilknytter, det var ett punkt noen av informantene mine tok opp. Slik tenkning er en hindring til integreringsprosessen.

Når det kommer til hvordan man ser på innvandring og den offentlige debatten om innvandrere er det forskjellige forhold som kan påvirke det. Grete Brochmann leverte inn forskjellige rapporter og en av dem var om innvandrere (NOU 2017:2). Hun ser på konsekvensene av høy innvandring og en høy andel av befolkningen som har innvandringsbakgrunn. Hun ser også på velferdsordningen og innvandrere, hvor mye innvandrere koster for Norge. Det skaper sterke følelser som videre skaper debatter. Ett eksempel er kommentarfeltene på sosiale medier i VG, dagbladet osv. Det skaper sterke meninger og debatter som har negative syn om innvandrere. Når jeg hadde intervju med en ansatt sa hun/han det her. ``...men jeg syntes at den gruppen jeg jobber med er veldig spennende gruppe å jobbe med. Jeg trives veldig godt. Jeg syntes at det er veldig kjekt. Hvis du leser sosiale medier så kan jeg ikke tro at vi snakker om samme gruppe. Det er bare helt vanvittig``.

Man er ikke på samme side. Debatten her er mere nyansert. Ett eksempel kan være det Unni Wikan (1995:9) sa om at den nye underklassen vil reprodusere seg. Ett viktig aspekt som hun ikke tok med var sosial mobilitet. Det er en av kjernen til velferdsstaten. Sosial mobilitet er når ett individ beveger seg fra en sosial klasse til en annen sosial klasse. En viktig institusjon som gjør sosial mobilitet mulig er utdanningssystemet, her i Norge får man gratis utdanning gjennom velferdsstaten. Det er forskjell mellom generasjonene.

Ett annet viktig ord som jeg la merke til at de fleste jeg intervjuet var bruken av ``bagasje``. Jeg tror det var bevisst at de brukte det ordet fordi de brukte det i samme kontekst.

Informant:

Men jeg opplever av de fleste er jo veldig motiverte for å forstå, prøve å komme inn i systemet, men det er bare at det er veldig krevende for det er ikke bare en ting, de skal ikke bare lære seg norsk de skal lære seg det hele, alt det her og alle de tingene krever mye av de i tillegg til at de kan de ha med seg traumer sant, de kan ha med seg en stor bagasje.

Bagasje er det man tar med seg. Som sagt trenger det ikke å være noe negativt. Jo mere positive bagasje du har med deg jo mere muligheter vil det dukke opp.

Integrering skjer og oppstår i forskjellige sfærer i samfunnet. Perspektivet er ikke lenger at innvandrere skal bli mere like majoriteten. Vellykket og mislykket integrering blir ansett som.

Integrasjonen defineres som vellykket dersom urimelige og ikke selvvalgte forskjeller mellom minoritet og majoritet minker, over tid og mellom generasjoner. Det er altså observerte forskjeller i levekår det legges vekt på, eller sagt på en annen måte: Vi legger vekt på resultatulikheter, mer enn ulikheter i muligheter. Integrasjonen er mislykket om forskjellene på viktige områder øker, om innvandrerne og deres norskfødte barn vil utgjøre en økende permanent underklasse, og om det utvikler seg såkalte parallellsamfunn. (Østby, 2016)

Det her er en definisjon på hva som anses som en god og vellykket integrering. Det forutsetter at innvandrere blir mere like majoritetsbefolkningen i noen sentrale aspekter av livet deres. Ideen blir sånn at man vil at minske noen forskjeller som er urimelige eller forskjeller som er negative ut ifra øyner sett fra majoriteten. Som sagt er det ikke snakk om at man vil få bort alle forskjellene. På den andre siden så vil man dyrke positive utviklinger og positive forskjeller. Som vi så definisjonen på hva som anses på vellykket integrering, kan det oppstå problemer. Innvandrere blir sammenlignet med majoritetsbefolkningen. Ett godt eksempel er når det kommer til Ssb (statistisk sentralbyrå). Ssb anvender ofte majoritetsbefolkningen som sammenligningsgruppe/kontrollgruppe når det kommer til å se hvordan innvandrere klarer seg på forskjellige aspekter i samfunnet.

The integration of immigrants and of their children is vital for social cohesion and inclusive growth and the ability of migrants to become self-reliant, productive citizens. It is also a prerequisite for the host population's acceptance of further immigration. This publication defines as integration the ability of immigrants to achieve the same social and economic outcomes as natives taking into account their characteristics. (Oecd, 2018:117).

2.3 Den gamle integreringsloven

Den gamle integreringsloven eller det er mest kjent som introduksjonsloven. Det introduksjonsloven omfatter er to ulike ordninger. Den første er introduksjonsprogrammet og den andre er for voksne eller nye innvandrere som har ankommet til Norge der de blir opplært i norsk og samfunnskunnskap. Det sentrale i introduksjonsloven var rettigheter og plikter. Det gjelder på begge sider, med det mener jeg med innvandrere og kommuner har plikter som de

må følge. Som sagt er det variasjon når det gjelder rettigheter og plikter på bakgrunn av innvandreres oppholdsgrunnlag og alder. Som sagt kommer jeg ikke til å gå i detaljer her.

Det sentrale i introduksjonsloven er to begreper. De begrepene er rett og plikt. `` Rett og plikt til deltakelse i gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap i til sammen 300 timer gjelder for utlending mellom 16 og 55 år som har fått...``(Rundskriv H-20/5, 63). Individet det gjelder får gratis opplæring fra kommunen personen oppholder seg. Det gjelder også for personer som har oppholdstillatelse og venter på å bli bosatt i en kommune. Retten til norskopplæring er tidsbegrenset. Når det gjelder de som deltar i opplæring i norsk og samfunnskunnskap har 3 år på seg på å fylle plikten til å fullføre det. Hva som menes med plikt er å fremheve individets ansvar for å lære seg norsk. Det hadde en stor betydning når det søkes om statsborgerskap eller permanent oppholdstillatelse.

De som deltok i introduksjonsprogrammet hadde rett til gratis opplæring og at det blir sørget for sikker inntekt under opplæringsperioden. Det loven representerte var en kraftig fremgang av rettigheter til de nyankommet innvandrere. Men det er også innvandrere som ikke har blitt inkludert eller har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap. De som ikke er inkludert er `` Nordiske borgere, inkludert norske borgere, og utlendinger som omfattes av EØS-avtalen, jf. utlendingsloven kapittel 8, faller utenfor introduksjonsordningen. `` (Rundskriv H-20/5, 26). Kommunen har ikke ansvar for disse gruppene.

Når introduksjonsloven ble tatt i bruk var en viktig endring introduksjonsstønadene. Det var en sikker inntekt som skulle være ett alternativ til sosialhjelp og skulle ligne mere på en vanlig lønn. Hvis ett individ hadde ett ugyldig fravær av aktiviteter i introduksjonsprogrammet skal pengene de har fått trekkes tilbake. En annen ting var at kommunen fikk pålagt mere ansvar enn tidligere. Alle kommuner hadde nå ansvar og plikt for å starte ett introduksjonsprogram hvis de skal bosette flyktninger. Kommunen får statlig innskudd per bosatt, det blir utbetalt en sum per beboer de tar inn.

Når det kommer til introduksjonsprogrammet og de som har rett og plikt til å delta er det ulike variabler som kommer inn her. Det blir bestemt ut ifra alderen til deltakeren, grunnlaget til deres opphold her i Norge og til slutt kvalifiseringsopphold. Gjennom tiden har det være forandringer. I 2016 fikk de som deltok i introduksjonsprogrammet mulighet til å få

videregående opplæring på fulltid, og det var muligheter til å ta kurs som forbereder deg til å ta opptak på høyere utdanning. Kommunen kan nå eget initiativ tilby introduksjonsprogrammet til de som ikke har rett eller plikt.

Tredje ledd gir kommunen adgang til etter eget skjønn å tilby deltakelse i introduksjonsprogram til familiemedlemmer til andre personer enn de som har rett og plikt etter loven, for eksempel ektefeller til arbeidsinnvandrere, ektefeller til innvandrere som har bodd lengre enn fem år i en kommune før det søkes om familiegjenforening eller ektefeller til norske statsborgere. (Rundskriv H-20/5, 33).

De kan også tilby det for de som ikke har fullført eller avvist til å delta i introduksjonsprogrammet kan få en ny mulighet. De som er eldre enn 55 år gammel kan også bli tilbydd introduksjonsprogrammet.

Det er også variasjon når det kommer til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Man har forskjellige rettigheter og plikter på bakgrunn av oppholdet sitt i Norge. Det startet med at man fikk 250 timer opplæring i norsk og 50 timer med samfunnskunnskap i 2005 med ett språk de forstår. Det forandret seg i 2012 der timene ble utvidet i større grad. Det ble til 550 og 50 timer. Deltakeren skulle også få muligheten hvis de ønsket av kommunen til å få opplæring til B2. Det som var viktig her var å tilpasse opplæringen. Når det kom til introduksjonsprogrammet gjaldt det samme her at man fikk en individuell plan for å delta i norskopplæringen.

2.4 Den nye integreringsloven

Det ble vedtatt av Stortinget ny lov når det kommer til opplæring, arbeid og utdanning. Loven ble vedtatt i høsten 2020 av Stortinget. Den trådte i kraft januar 2021. Den nye loven omfatter for de som har fått oppholdstillatelse etter 1.januar 2021 og for de som har fått oppholdstillatelse før 1.januar 2021 men de kommer til Norge etter 1.januar 2021. Den nye loven gjelder for de gruppene.

Det er likheter med den forrige integreringsloven og den nye integreringsloven. Den nye loven handler også om introduksjonsprogrammet og norsk og samfunnskunnskap for voksne

innvandrere her i Norge. Målet med den nye integreringsloven er bygd opp fra den gamle loven, man ser på resultatet som man har fått. `` Målet med integreringsloven er at flere skal få varig fotfeste i norsk arbeidsliv. `` (IMDI, 2022). Det har vært vanskelig for flyktninger gjennom tiden når det kommer til arbeidslivet. Den nye pakken tar den formelle utdanning og kompetanse mere seriøst og strengere, når det kommer til norskkunnskap har det også blitt tydeligere krav på hva som forventes fra innvandrere.

En stor forskjell mellom den nye integreringsloven mot den gamle integreringsloven er at den nye er mere individualisert. Den gamle loven hadde flyktninger som hadde helt forskjellige mål og forutsetninger var i samme klasserom og hadde samme undervisning.

Det varierer på lengden av programmet fra 3 måneder til 3 år til flyktningene som kom etter nyttår. Det er forskjell på lengden av tiden i programmet for flyktningene. For flyktningene som ikke hadde en formell utdanning som videregående eller høyere utdanning i hjemlandet sitt får lengre tid i programmet enn de som har videregående eller høyere utdanning før de kom til Norge.

En annen forskjell mellom den forrige loven og den nye loven er også at det ikke er krav lengre om å fullføre antall timer i norsk. Det har forandret seg til at kravet har blitt til å oppnå ett bestemt norskkunnskap istedenfor å ha antall timer for å fullføre det.

Når det kommer til obligatoriske innhold i introduksjonsprogrammet så er opplæring i norsk og samfunnskunnskap noe som er obligatorisk. Noe nytt som har blitt obligatorisk for alle er livsmestring i ett nytt land. Foreldreveiledning har også blitt obligatorisk for alle individer som har barn eller som kommer til å få barn under programtiden. `` Alle deltakere skal ha arbeids- eller utdanningsrettet innhold i sitt introduksjonsprogram, og målet er at de får en varig tilknytning til arbeidslivet. `` (IMDI, 2021). Som sagt er hovedmålet å få flere ut i arbeid så fort som mulig.

Når jeg intervjuet de ansatte hadde de forskjellige ting å si.

Informant:

Det blir veldig spennende å jobbe med den. Jeg ser en del elementer som tror kan være positive, men jeg må si at jeg er veldig skeptisk til en del av kravene. Når det gjelder

språkoppnåelse. Altså har du videregående skole, tre til seks måneder. Det er så urealistisk sånn som jeg kjenner det. Det er unntaket som klarer det på så kort tid, også blir det veldig spennende når de kan komme rett til videregående skole uten norsken. Jeg er veldig spent på hva videregående skole skal gjøre, hvordan skal de legge det opp.

Som sagt er ett stort problem språkoppnåelsen kommer til å være vanskelige for mange av dem. ``Det er positivt at man begynner tidligere med å fokusere på jobb`` (Informant). Det var en annen ansatt som fokuserte på hovedmålet med den nye integreringsloven.

En annen ansatt sa at det var positivt at fylkeskommunen har fått ett større ansvar for integreringsarbeidet og for kvalifiseringsarbeidet. Det er også positivt differensierte løp for de som kommer inn. Det er også krevende for de ansatte som skal tilby det, det er også krevende for individene som skal også delta i det. Det blir vanskelig for dem med å få tid til alt. ``Også tenker vi og at de der sluttmålene og språknivåene som sitter er veldig urealistiske, veldig høye og at de på så kort tid som ligger inn er å fullføre videregående i løpet av introduksjonsprogrammet det tenker jeg er helt urealistisk`` (Informant). Det å oppnå kravene blir vanskelig.

2.5 Problemstilling

Det er mye den gamle integreringsloven og den nye integreringsloven har til felles. Men det er noen sentral forskjeller. Hver enkelt deltaker i introduksjonsprogrammet har forskjellige lengde på programtiden, det kan være fra noen måneder til noen år. Det er på bakgrunn av deltakeren sin utdanning og kompetanse. Det er også nye kurs som er obligatoriske for deltakere. Hvis man har barn under 18 år så er foreldreveiledning obligatorisk. Ett annet kurs som er obligatorisk er livsmestring i ett nytt land. Det har også blitt erstattet fra antall timer for å fullføre opplæring i norsk og samfunnskunnskap til å oppnå kompetansenivå, språknivået har blitt strengere. Den nye integreringsloven setter også krav for lærere som underviser norsk.

Målet med oppgaven min er å skaffe ett nyansert bilde når det kommer til integrering. Når majoriteten tenker på integrering så er det mere negativt. Integreringsbarometeret er en god måte å se hva majoriteten tenker. Det gir en oversikt over hva befolkningen mener om

integrering i Norge og hva de synes om hvordan det går med integrering om Norge. Det har vært ni utgaver av integreringsbarometer. Den niende utgaven av integreringsbarometer ble lansert i 2020 (Brekke et al. 2020) .

Generelt er den norske befolkningen kritisk til hvordan det går med integrering her i Norge. Nesten halvparten, 47% mener at det går ganske eller meget dårlig med integrering. Det er en skepsis det kommer til innvandrere med en annen tro eller religion. Det er noen faktorer som de har tanker om hvorfor det er vanskelig med integrering.

...det flest som mente at problemer med integrering av innvandrere skyldes at «mange innvandrere har en religion eller kultur som ikke passer i Norge». Tre av ti mente at integreringsproblemene i stor grad skyldes dette. Legger vi til dem som svarte at problemene «i noen grad» skyldes slike forskjeller, stiger andelen til over seks av ti. (Brekke et al. 2020,:79)

I tillegg er det også nesten like mange som sier at diskriminering fører til dårlig integrering.

Begrepet integrering i rapporten blir det brukt på forskjellige måter. `` På et overordnet plan viser det til tilpasningsprosessen mellom innvandrere og samfunnet de kommer til. En smalere definisjon påpeker at integrering er en tosidig og gjensidig tilpasningsprosess. `` (Brekke et al. 2020:30).

Dermed blir problemstillingen min ``Hva opplever egentlig flyktingene om integrering slik det forstås i den norske konteksten? ``

Det som er kjernen av oppgaven min er problemer og fortellinger flyktingene snakker om i livet sitt og det de har opplevd. Det har vært noen hypoteser jeg har jobbet utfra på grunn av min bakgrunn. Jeg hadde en del erfaringer før jeg dro ut til feltet. Det var temaer som hadde tok en stor plass i oppgaven min, og disse temaene var integrering, utdanning, forventninger man hadde før og når man kom til Norge, vanskeligheter under integreringsprosessen, kjønn osv. Hoved problemstillingen min blir dermed: ``Hva opplever egentlig flyktingene om integrering slik det forstås i den norske konteksten? ``

Oppgaven min skal inneholde også

Hva slags vanskeligheter er det som oppstår og har oppstått ved integrering av flyktninger som kom til Norge ved en voksen alder?

Hvordan opplever flyktninger utfordringer og vanskeligheter knyttet til mangel av språkferdigheter?

Hvordan opplever flyktninger vanskeligheter og utfordringer knyttet opp mot skolegang og læring av norsk

Hvordan opplever flyktninger vanskeligheter og utfordringer knyttet opp mot arbeidslivet

Hvordan opplever flyktninger vanskeligheter og utfordringer knyttet opp mot kulturforskjeller

Det siste jeg tar opp er

Hvordan reflekterer og hva er tankene til flyktninger om deres egen erfaring når det kommer til egen integrering?

2.6 Overgangsrite

En teori som jeg skal ta i bruk i analysedelen er overgangsritual av Victor Turner (1977). Vi kan forstå utviklingen til flyktningen i tre ulike faser.

1. Flukten
2. Som flyktning
3. Innvandrere/borger

Det ligner på Victor Turner (1977) sin faser i overgangsritualer.

1. Separasjonsfasen
2. Liminalfasen
3. Reintegrasjonsfasen

Vi kan sammenligne flukten, det å flykte fra landet sitt som separasjonsfasen. Man separer seg fra landet sitt, de man kjenner og det man kjenner

Liminalfasen kan også sammenlignes som det å være en flyktning. Livet er satt i en pause.

Reintigrasjonsfasen kan også sammenlignes som det å være en innvandrер/borger, men det er her det er variasjon mellom innvandrere. Det tar tid, for noen tar det lang tid mens for andre tar det kortere.

2.7 Avslutning på kapittel 2

I dette kapitlet så jeg hva integrering er og hvordan integreringsprosessen foregår her i Norge. Jeg skilte også mellom den gamle loven og den nye loven. Dermed blir problemstillingen min ``Hva opplever egentlig flyktingene om integrering slik det forstås i den norske konteksten? ``

3 Feltarbeid blant flyktninger i vestlandsk kommune

Jeg tenker på den lille byen her. Vi har drevet med bosetting av innvandrere i 30 år, minst. Jeg tror noen var her på tidlig av 70-tallet. Så kom de første fra Bosnia på 80-tallet. Iallfall har vi drevet med flyktninger i mange år. Vi har ett høyt antall flyktninger i forhold til innbyggertall(Informant)

I Vestlandet utgjør innvandrere 12,4% av befolkningen i 2021(Imdi, 2021). Kommunen jeg var i er kjent som en kommune som strekker seg langt når det kommer til bosetting av flyktninger. Det er flere grunner til det. Men de sentrale grunnene er fordi de henter inn mange flyktninger og har gjort det veldig lenge. Når jeg intervjuet en ansatt ble det her sagt

Kommunen har drevet med å bosette innvandrere her veldig lenge, spesielt når det kommer til innvandrersenteret. Det er flere oppgaver som innvandrersenteret har når det kommer til integrering av flyktninger. De bosetter flyktninger som har nylig kommet, drifter ett asylmottak i kommunen, de tilbyr også norskundervisning til voksne innvandrere og sist, men ikke minst sørger de for introduksjonsprogrammet til flyktninger og innvandrere i kommunen. Kommunen har en lang erfaring og ett godt system med å bosette flyktninger. Jeg fikk også høre at det var veldig lite med rasisme av en ansatt som jeg intervjuet. Det var på bakgrunn av det at man har vokst opp med innvandrere i byen. ``Ting fungerer. Her er det veldig lite bråk, veldig lite konflikt. Jeg tenker det at alle som vokser opp i dag er vant til det at folk fra andre land er rundt oss. Så en kan bo uten å få store konflikter``(Informant).

Det her var en av mine første intervju, det her var før jeg fikk intervjuet flyktningene. Noen dager etter det opplevde jeg selv rasisme. Jeg fikk rasistiske bemerkninger på meg på bakgrunn av hvor jeg kommer fra. Det samme gjelder for mange av informantene mine som jeg har intervjuet.

3.1 Innvandrersenteret og det sosiale livet

Innvandrersenteret ligger i andre etasjen i ett stort bygg. Første etasje er ett idrettssenter for elever. Det er også en skole rett ved siden av. Det første jeg la merket til når jeg kom inn i bygget var den høye musikken, trampelyder og folk som roper og skriker. Når jeg gikk opp til

innvandrersenteret og kom meg inn hørte jeg ingenting. All den lyden jeg hørte for noen sekunder siden ble borte. Jeg ble tatt imot av en ansatt der som viste meg rundt området og introduserte meg rundt. Det var noen som visste at jeg skulle komme mens det også var noen som ikke visste det. Måten jeg fikk komme i kontakt med den ansatte der var på grunn av en lærer som koblet oss sammen. Jeg fikk komme i kontakt med mange mennesker første dagen jeg var der. Jeg så mange med forskjellige bakgrunner. Det var også flere ansatte som hadde en utenlandsk bakgrunn. Alle elevene hadde en timeplan som de fulgte. Når det kom til ansatte der hadde de forskjellige yrker som var for å hjelpe elevene. Det var jobbspesialist, programrådgiver, lærer osv. De var der for å gjøre integreringsprosessen lettere for dem. Innvandrersenteret besto av introduksjonsprogram, bosetting av flyktninger, voksenopplæring og asylmottak.

Det sosiale livet var noe jeg hadde lyst å se på når jeg dro til feltarbeidet mitt. Men alt var lukket på grunn av koronapandemien. Det var mye tilbud som flyktningene fikk før korona. Ett av tiltakene ble stiftet i 2018 og på sitt høyeste var det 200 medlemmer. Det var norsk selvhjelp for flyktninger. Det er støtte tiltak for innvandrere. Man driver med aktiviteter, noen eksempler er søm, være på gård, leksehjelp osv. Barn fikk også være med. Det spesielle med det tilbudet her var at det var en med innvandrerbakgrunn som hadde kontroll over alt. Aktivitetene førte til felleskap.

Det var også et annet tilbud som jeg var interessert å være med på som var kaffedialog. Det var ett prosjekt som fikk støtte fra forskningsrådet.

Da vi har prøvd å bygge en felles verdiplattform for alle deltakerne på skolen, både lærere og elever der vi sitter i ulike grupper og tar opp kontroversielle temaer. Det kan være alt ifra hva legger du ordet i glede til hva slags kulturer, tradisjon og ritual ville du ha tatt med fra din egen kultur til Norge hvis du kunne, hva tenker du er en positivt bidrag fra din kultur inn i den norske kultur, hva ville du ikke ha hatt med deg fra din egen kultur, hva kunne du ha ønsket du kunne tatt med deg fra Norge til hjemlandet eller hva ville du ikke ha tatt med deg fra Norge til hjemlandet(Informant).

Men på grunn av koronapandemien ble tilbudet her helt stoppet og jeg fikk ikke være med og delta på det under feltarbeidet mitt.

Det er flere ulike mennesker med forskjellige bakgrunn som deltar i innvandrersenteret. Så det var ett bra sted å få informanter i feltarbeidet mitt. Det vanskelige med feltarbeidet kan være å komme i kontakt eller få tilgang til informanter. Det var mange introduksjonsdeltakere, men på grunn av anonymitet kan jeg ikke si ett tall. Det var mange fra Midtøsten og land fra Afrika som deltok. Det var som en vanlig skole som elever deltok i ulike emner. Timeplanen var tilpasset til deres faglige nivå, deres behov og individuelle situasjon ble tatt hensyn til. Det her er en standard timeplan for ett individ som deltar i introduksjonsprogrammet.

Standardtimeplanen for introduksjonsdeltakere er gjerne det at de har 4 timer norsk på formiddagen også etter lunsj har de ulike opplegg enten disse her som karriereveiledningene eller andre fag som de trenger for eksempel engelsk hvis de skulle gå på voksenopplæring eller videregående etterpå, det er ett krav. (Informant)

Som sagt er det en standardtimeplan. Et viktig aspekt er den individuelle tilpasningen til hver enkelt person.

3.2 Informanter

I starten fant jeg informantene mine i innvandrersenteret. Det var noe som het språkloser som var sentralt for meg. En ansatt beskrev dem som

De har jo en mer rolle som en slags kontekst oversetter sånn at de er en rett og slett en uvurderlig ressurs i både tilrettelegging og det å forklare hvordan folk skal jobbe, hvordan vi kan jobbe for å bedre situasjonen for seg selv, tips til læringsstrategier. Alle sånne ting, at vi får hjelp av språklosene og sette det i kontekst, en forståelsesramme som deltaker kan relatere seg til ut ifra sin kultur og sin bakgrunn. (Informant)

De startet med å ha språkloser i 2019. Jeg brukte dem som informanter. Hver eneste språklos har vært her i Norge over 4 år. Så det var dem jeg hadde fokus på fordi det var lettere å kommunisere med dem fordi de kunne snakke norsk. De hadde ulike etnisiteter. Jeg hadde også noen informanter som deltok i introduksjonsprogrammet. Jeg intervjuet 11 personer med utenlandsk bakgrunn.

Jeg brukte også de ansatte som informanter for å se på den andre siden av integreringsprosessen. De som hjelper til å integrere flyktingene. De er en del av integreringsprosessen. Jeg intervjuet 5 ansatte.

Jeg fant også informanter utenfor innvandrersenteret. Jeg hadde 4 informanter som jeg gikk opp til og snakket med. Jeg fortalte dem at jeg var en student og skulle gjøre en oppgave. De var informanter som inviterte meg til huset sitt. To av dem hadde familie mens resten ikke hadde det. Under en periode av feltarbeidet mitt var det ramadan så jeg ble invitert å spise hos dem på kvelden.

Målet med studiet mitt var å se på voksne flyktinger og hvordan livet deres er i det norske samfunnet. Dermed er kriteriet mitt for at de skulle være informantene mine var at de måtte ha vært over 18 år gammel når de kom til Norge. Grunnen til det var at de kunne ha hatt nok erfaring med å snakke om sin erfaring her i Norge. En annen ting var også at de minimum må ha vært i Norge i en liten periode for å snakke om erfaringen sin her.

Jeg hadde ingen spesielle kriterier når det kom til bakgrunn eller etnisitet til mine informanter. Jeg ville ha så bred utvalg som mulig. Det var på grunn av jeg ville se om det var universelle vanskeligheter som oppsto. Det samme gjelder for kjønn. Jeg hadde ingen spesielle kriterier på at informantene mine skulle bare være basert på en av kjønnene. Som jeg nevnte så ville jeg ha så bredt utvalg som mulig. Jeg var ute etter å snakke med begge kjønnene.

En annen kriteriet jeg hadde som var sentralt var at de kunne snakke norsk, hvert fall nok til å kommunisere med meg. Jeg ville ikke at de skulle ta i bruk en tolk for å kommunisere med meg. Det er flere ulemper som oppstår hvis man tar i bruk en tolk når det kommer til intervjuer. Ved bruk av en tolk når det kommer til intervju hadde det oppstått misforståelser. Så for å unngå unødvendige problemer så hadde jeg bestemt at jeg ikke ville ha en tolk i intervjuene mine.

3.3 Samfunnsvitenskapelig metode

Samfunnsvitenskapelig metode er hvordan en forsker bruker ulike metoder for å forstå forskjellige sosiale fenomener. Det går på hvordan vi skal forstå prosesser i samfunnet fra

informasjonen vi har fått. Når det kommer til hvert eneste individ i samfunnet lever de i to ulike verden samtidig. Den første er den lille verden, man er da sentrum i sitt eget liv. Den andre er at man deltar i en større verden, det er verden utenfor oss (Johannesen, Tufte og Christoffersen, 2016:23).

Hvis vi ser på flyktninger som er den sentrale delen av oppgaven min så er de subjekter som har meninger eller tanker om forskjellige temaer om seg selv eller andre individer. Hver eneste av dem har sin egen erfaring gjennom livet sitt som er spesielt for seg selv.

Derfor er en sosialantropolog en god kandidat for å få ett innsyn i deres verden.

``Sosialantropologen skiller seg fra de andre samfunnsvitenskapene gjennom den store vekt som tillegges det etnografiske feltarbeidet som den viktigste kilde til ny kunnskap om samfunn og kultur`` (Eriksen 2010:35). Metoden som blir mest brukt er kvalitativ metode.

Kvalitativ metode

Det er ett skille mellom kvalitativ metode og kvantitativ metode. Kvantitativ metode blir brukt når man analyserer og samler inn en stor mengde data. Ett godt eksempel er spørreundersøkelse.

Det som passet best for oppgaven min var den kvalitative metoden. Datainnsamlingen er mere intimt her. Dataen man er ute etter blir samlet gjennom samtaler eller andre former for menneskelige uttrykk. Metoden her blir benyttet når man er ute etter å studere noe i dybden eller prøver å forstå noe i dybden.

Som sagt når det kommer til oppgaven min var jeg ute etter erfaring som flyktning har her i Norge, erfaringer og utfordringer når det kommer til integrering. Det sentrale er deres tanker så den beste måten å samle data var kvalitativ metode. For å få detaljerte svar på problematikken tok jeg i bruk intervju som en metode.

Intervju som en metode

Jeg tok i bruk intervju som en metode for å svare på det jeg var ute etter. Det var en veldig sentral metode. Som en antropolog er det sentral at man tar på seg briller for å få innblikk på hvordan informantene ser verden, hva deres synspunkt er. Det var semistrukturert og strukturert intervju som jeg tok i bruk. Jeg hadde bestemte intervju spørsmål klare før jeg kom

til intervjuet men det var avvik for enkelte informanter. De bestemte spørsmål temaene jeg hadde klar var om deres erfaring, utfordringer, arbeid/jobb, deres situasjon, begrepet integrering og integreringsprosessen osv. Jeg gikk bevisst inn på å spørre de samme tema spørsmålene for å få belyst forskjellige meninger rundt de samme temaene. Intervjuene varte mellom 45 min til litt over 1 time. Jeg intervjuet mange individer men hadde 4 nøkkelinformanter som jeg snakket med flere ganger. Jeg intervjuet flere ulike personer. Jeg snakket med ansatte som vet om integreringsprosessen og innvandrere som har vært gjennom integreringsprosessen. Det var kriterier for de jeg intervjuet. Ansatte i innvandrersenteret var en egen gruppe som jeg intervjuet. Den andre var flyktninger som behersker norsk språket så vi kunne ha dialog.

Alle innvandrere informantene mine hadde temaer som var sentrale for dem. Som sagt er det alltid temaer som blir tatt opp og opp igjen. Det er temaer som språk, utdanning fra hjemlandet, utdanningen man får her, muligheter, vanskeligheter osv. Det er også andre temaer som er mere personlige fra person til person. Det var noen som tok opp temaer som barnevernet, vanskeligheter med jobb, det sosiale livet, familie osv.

Jeg tok lydopptak av ansatte som jeg intervjuet. Jeg spurte dem om jeg kunne det og fikk tillatelse. Jeg slettet lydopptaket 24 timer etter jeg hadde intervjuet dem. Dermed brukte jeg en god tid på å transkribere på kvelden. Hvert intervju brukte jeg cirka 3+ timer på å transkribere. Under intervjuet med lydopptak så tok jeg notater i tillegg. Jeg tok bare lydopptak av de ansatte fordi det hadde ikke skapt problemer for datainnhenting. Hvis jeg tok lydopptak av den andre gruppen av de jeg intervjuet hadde det skapt mere mistillit til meg og hindret meg til å få data.

I starten var det vanskelig fordi jeg hadde aldri intervjuet noen før. Første intervjuet gikk ikke så bra fordi det var flere problemer som oppsto. Den første og største problemet var at det var over telefonen. Jeg fikk ikke så mye nyttig data som jeg kunne bruke, men jeg lærte av feilene mine og forbedret meg etter det. Når det ble lettere med å intervju informantene så fikk jeg mye data. Noe som sjeldent skjedde, men som skjedde var at noen møtte ikke opp til intervjuet som vi bestemte oss for. Han møtte opp neste gang fordi det var noe som skjedde som han måtte ta seg av og ga ikke beskjed til meg. En annen feil jeg gjorde når det kom til intervju var for at jeg gikk for hardt for fort. Jeg gjorde det med en informant.

Grunnen til at jeg gjorde det var at jeg la merke til han sa det positive til hvert eneste spørsmål jeg spurte. Det er derfor jeg presset han. Han må ha vært ukomfortabel fordi vi hadde ikke mye kontakt med hverandre etter det intervjuet vi hadde. Det var ikke første gang jeg intervjuet han. Når det der skjedde med meg tenkte jeg på Gerald Berreman (1962) sin tekst der informanten ikke fortalte hele sannheten. Han gjorde det omvendte. En informant kan påvirke dataen du kan få. Forskjellen mellom meg og Berreman var at jeg hadde bakgrunnsinformasjon som var sentral, da jeg innså hva informanten min prøvde å gjøre.

Intervjue personer fra en forskjellige kulturer

Det kan oppstå forskjellige vanskeligheter når det kommer til å intervju personer som har en annen kultur, språk og bakgrunn enn deg. Den største utfordringen det kan komme til uttrykk på er språket.

Noen av mine informanter hadde ikke veldig høy norskkunnskap. Når det kom til å intervju de med ikke så høy norskerfardighet måtte jeg ta i bruk andre taktikker. Informasjonen jeg hadde fått var å stille åpne spørsmål. Jeg fikk kortere svar da jeg stilte åpne spørsmål. Jeg måtte spørre de samme spørsmålene flere ganger. Det var ikke så verdifullt å spørre åpne spørsmål. Det skapte misforståelser og forvirring hos informantene mine. Jeg måtte spørre mere presise spørsmål før jeg fikk mere utfyllende svar på spørsmålene mine. Det var det motsatte med de med høyere norskerfardigheter. Da svarte de mere utfyllende på åpne spørsmål. Det var en kontrast jeg la merke til.

Deltakende observasjon

Gjennom hele feltarbeidet mitt var jeg også deltakende observatør, men kanskje mest observatør. I starten var det hvert fall mest preget av observasjon fordi jeg ville forstå og bli kjent med informantene mine. En annen grunn til at jeg tok rollen som en observatør i en av arenaene som var klasserommet var fordi jeg ikke kunne ødelegge timene. Utenfor innvandrersenteret deltok jeg mer i aktiviteter. For meg var det arenaer jeg kunne delta og ikke delta.

Generelt var det enkelt for meg å komme i kontakt med folk utenfor innvandrersenteret. Siden jeg var sosial i feltarbeidet fikk jeg større nettverk. Som jeg nevnte tidligere fikk jeg 4 informanter som jeg gikk opp til. Jeg hadde snakket med flere men endte med de 4 på grunn

av språket deres, at de kunne kommunisere med meg og kriteriene jeg hadde for at de skulle være informantene mine. Det var her jeg fikk sett med mine øyner hverdagslige livet deres.

Når det kommer til deltakende observasjon så er det sentralt for antropologien. Grunnen til deltakende observasjon er så sentral er fordi man får gode data og hvordan de egentlig lever. Da får man bedre forståelse hvordan de er. Det er det man er ute etter. Når det kommer til deltakende observasjon så tar man til seg ulike roller. Den første er ``Complete participant``. ``Complete observer``, er en annen rolle som man kan ta under feltarbeidet. Her skal man bare følge folk og ikke være i kontakt med dem.). Den mer normale rollen er ``Participant observer``, det blir delt i ``insider`` og ``outsider`` På ``insider`` så observerer de og skriver de ned aspekter ved livet rundt dem. ``Outsider`` så deltar man i noen aktiviteter og skriver ned det du kan. Man kan også i feltarbeidet ta de ulike rollene i ulike situasjoner i feltarbeidet. Jeg skulle ta i bruk mest den rollen som heter ``participant observer``.

3.4 Min rolle som forsker i feltet

Rollen til en forsker kan ha en stor betydning i feltet. Det som er spesielt er ofte at forskningstemaet er noe forskeren er veldig interessert i. Det stemte i mitt tilfelle at det var ett felt jeg hadde en stor interesse for. Det kan være positive og negative sider når det kommer til det. Det kan være en hinder for prosessen eller det kan være motiverende for prosessen.

Som jeg nevnte har jeg interesse for forskningsfeltet her. Det å reflektere over sin egen posisjon er noe viktig.

Ved kvalitative studier er nærhet til feltet en viktig forutsetning, samtidig som det er nødvendig med en refleksiv holdning hos forskeren for å kunne gi de empiriske dataene en analytisk fortolkning. Det ligger derfor i den kvalitative forskningstradisjonen klare forventninger om at forskeren er seg bevisst og kan gjøre rede for og kritisk vurdere de etiske og vitenskapelige utfordringene ved ulike forskerroller.

Det har vært sentralt for meg å reflektere over mine posisjon i feltet og min rolle. Grunnen til det var at det kunne ha en påvirkning på dataen jeg kunne ha fått.

Ved nesten av alle mine interaksjon har jeg vært han som deltar, han som sitter ved andre siden av bordet osv. Jeg kunne ikke eller det hadde ikke vært mulig å fjerne den delen av forskningen.

Før intervjuene eller interaksjoner jeg hadde med mine informanter måtte jeg reflektere over hvordan mine tidligere erfaringer kunne ha hatt en påvirkning på det. Det vi hører på radio, leser i avisen og ser på tv osv. kan ha en stor påvirkning på hvordan vi ser på og hvordan vi tenker på mennesker rundt oss. Dette er spesielt relevant på mennesker som har en annen kultur eller en annen kultur.

Ett annet sentralt punkt er media. Sindre Bangstad (2013:362) skrev en god artikkel når det kom til media og muslimer i Norge. De største problemene er at media driver å marginalisere stemmene til minoriteter gjennom stereotypi. Oftest ser vi når en person med utenlandsk bakgrunn blir nevnt i media blir hans eller hennes bakgrunn nevnt selv om det ikke har noe med saken å gjøre, spesielt når individet har gjort noe negativt. Noen av informantene mine tok opp det her. Ett annet punkt jeg kan ta inn her er at media får betalt for hvert øye de får på skjermen. De vet at det får flest klikk når sånne temaer blir tatt opp. Når det kommer til politikere så er integrering og innvandring sentralt. Det er sentrale saker for de ulike partiene som kan få dem valgt inn.

Dermed måtte jeg reflektere over min posisjon i studiet her. Hvordan mine fordommer og forståelse kunne ha påvirket datainnsamlingen her.

3.5 Kontekst

Analyser er alltid en veksling mellom etiske og emiske. Eksempler på det kan være begrepet etnisitet. I Norge er det etniske grupper. Grense tematikken kommer inn her. I tidligere Norge kalte man etniske grupper som Pakistan, samere osv. Det var en assosiasjon med minoriteter. Det samme gjelder begrepet identitet, rollespill er tilknyttet her. Det er ikke genuint. Det emiske og etiske går inn i hverandre.

Det viktigste grunnen til at man skiller mellom emisk og etisk tankegods er at det blir utydlig. Det hadde vært vanskelig for en informant. Det blir vanskelig å skille mellom

relasjoner noe som treffer informanter. Begrepet kontekst er ett viktig begrep i vitenskapen hvert fall for antropologien. Det er flere disipliner, det vil si at det ikke bare er antropologer som bruker den. Samme som feltarbeid. Det ett vagt begrep. Det er en ramme som gjør at vi forstår noe. Begrepet kontekst er innrettet mot fortolkning, det å forstå sammenhengen med å forstå mennesker. Kontekst indikerer rammer for fortolkningen og analyse nivå.

Dilley (2002) hevder at kontekst er knyttet til meningsproduksjon, sosiale, kulturelle fenomener som skjer der ute. Det er skiftende kontekster. Kontekst er en del av sosialt liv. Ett eksempel kan være en lærer sin historie som hun/han fortalte oss i time om da læreren var på språkskole med barn. Læreren oppdaget voksne urbefolkning slo ungene. De forventa at læreren skulle slå barna, men det nekta læreren. De måtte diskutere det her. Læreren sa at hun/han fortolker slag mot barn som vold. Faktorer som hun/hun trekker frem er voksne mot unger, makt, vold osv. Men de tok det som disiplin, ett tiltak som å gjøre barn til gode mennesker.

Fabian (1995) er kjent for å jobbe med tid. Han er fra Nederland. Han er opptatt av forståelse av tid skaper andre. Det er ett aspekt av kontekst. Mye etnografi er basert på misforståelser og ikke forståelser. Han sier at ikke forståelse er på mange måter underordnet misforståelser. Misforståelse er relatert om en forestilling om sannhet. Hvordan er det at det vil variere fra kontekst og at det er kulturelt betinget. Hvis misforståelser går over til ikke forståelse og som deretter fører til dialog er det veldig bra og viser til innsikter. Fabian er opptatt av det som blir sagt, det verbal språket. Ikke forståelse kan man lettere overlate fordi man har tankegangen jeg forstår det ikke. Kontekst er alltid praksis som er individuell men er historisk bestemt, vi har en tendens til å overfortolke ting og at vi legger mere i ting vi har grunnlag for. Vi putter vår egen biografi i meningsprosessene.

Vi skal tilføre Fabians begreper for å nyansere og fortolke meningene. Vi skal også bruke begrepene hans for å nyansere konteksten.

I antropologien lærer vi av å være i konflikter og misforståelser. Det tydeliggjøre.

Det er krevende å være informant og feltarbeider. Forståelse kan være midlertidig. Det man forstår kan forandre seg over tid eller om man får nye informasjoner tilføyet til konteksten man har. Det er lettere å gjøre feltarbeid hjemme. Man unngår misforståelse og ikke

forståelse. Hvis man gjør den klassiske feltarbeidet oppstår det kultursjokk som fører til misforståelser og ikke forståelser.

For å kunne svare på problemstillingen som er relatert til integrering og flyktninger så samlet jeg datamaterialet mitt gjennom intervju, semistrukturert intervju og deltakende observasjon. Dataen jeg har fått er basert av mine informanter sine historier og hvordan de tenker av sin erfaring påvirker integreringsprosessen. Det som er sentralt for min studie er flyktnings erfaringer og opplevelser.

4 Erfaring fra hjemlandet

Først skal jeg skrive om erfaringen deres som de tar med seg til Norge. Det er deres første snublestein fordi det har konsekvenser med å integrere seg. Det andre kommer jeg til å skrive om vanskeligheten de opplever mens de er i Norge. Det tredje kommer jeg til å skrive om ansattes perspektiver om vanskeligheter for flyktninger i integreringsprosessen.

Starten på flyktningen

Flyktningene/informantene mine var fra land i Afrika og Midtøsten. Det var en stor forskjell med det de har vokst opp med. Når jeg snakket med informantene mine fortalte de meg at de hadde ett positivt inntrykk når de kom til Norge. Når de snakket om sitt første inntrykk av Norge startet de å snakke om klimaet her i Norge. Det var starten på forskjellen med det nye livet sitt her i Norge. De snakket om snø, kulde og mørke. De snakket også om hvor positivt det er at Norge er ett fritt land. Det var positivt at man kunne leve her i Norge uten frykt for å bli satt i fengsel eller torturert for sine mening var noe veldig viktig for noen av informantene mine.

Informant:

Norge er ett flott land å leve i. De hjelper oss og får oss ut i samfunnet. Vi får hjelp med språket. Ved hjelp av forskjellige aktiviteter blir vi inkludert i samfunnet, noe som var positivt fordi vi ble sett.

Det var viktig å bli sett. Man kan delta på forskjellige aktiviteter som ble organisert som kaffedialog som var at elevene og lærerne sitter og snakker om ulike temaer. Det andre var at man tar med mat fra sin egen kultur og snakker om det.

Ut ifra de jeg har intervjuet så kommer de fra land som man ikke er veldig åpne. Man har ikke ytringsfriheten som man har er i Norge. En sentral verdi i vesten er ytringsfriheten, det at man kan formulere og gi uttrykk for sine meninger uten noen sanksjoner. Jeg hadde informanter som var fra Somalia, Eritrea, Syria osv. Så de setter stor pris på den norske kulturen, frihet, likhet, likestilling osv.

Noe av informantene mine fikk en ``realitycheck`` når de kom til Norge. De hadde andre forventinger enn hva livet her i Norge skulle være. De trodde at det skulle være enkelt for dem.

Informant:

Tankene jeg hadde om Norge var annerledes enn realiteten som jeg opplevde. De i Afrika ser på Hollywood filmer. Det er sånn jeg tenkte. Jeg så på Hollywood filmer og tenkte sånn skulle det være i Norge. At jeg skulle slappe av og leve livet, men sånn ble det ikke. Jeg tenkte hvor dum er jeg som kom her.

Her ser man kontrasten mellom livet de trodde de skulle få enn det egentlige livet ble til. Det var starten på den lange veien de må gå gjennom. Før man starter å etablere sitt liv her har noen problemer fra ``reisen`` sin her til Norge. Det er ett ord jeg tok opp tidligere som er ``bagasje``. Det er deres erfaring gjennom livet sitt som de tar med seg her til Norge. En av de første hindringene eller negative opplevelser er ``reisen`` til Norge, det er det første steget som er selve reisen.

4.1 Årsaker til flukten til Norge

Det finnes flere årsaker til at man bestemmer seg for å dra fra hjemlandet sitt. Her skal jeg skrive om mine informanter sine erfaringer som de hadde gått gjennom som førte til at de måtte flykte fra hjemlandet sitt. Jeg skal bruke fiktive navn så det blir lettere å følge med på det jeg skriver og holde mine informanter anonyme.

Ali: Når jeg kom til Norge så tok det noen måneder før jeg kunne ro ned helt og slutte å tenke på at noen var ute etter meg. Det tok meg tid å tro på alle de positive sidene som er tilgjengelig her i Norge

Når informanten fortalte meg om det så tenkte jeg at individet her har lidd gjennom posttraumatisk stresslidelse, ptsd. `` Posttraumatisk stresslidelse er en relativt langvarig, og ikke sjelden kronisk tilstand, som kan oppstå etter alvorlige eller langvarige psykiske traumer. Dette kan være ulykker, krig, katastrofer og overgrep (voldtekt, seksuelle overgrep,

mishandling).``(NHI, 2021). Ali hadde opplevd krig i hjemlandet sitt som førte til at han hadde sett mye.

Ali:

Jeg hadde sett folk bli drept og skutt rett foran meg. Det verste jeg hadde sett var en liten unge foran et lik.

Etter man har sett alt det der blir det vanskelig å leve ett normalt liv eller det tar en god tid å bli integrert i ett samfunn igjen.

En annen informanten jeg hadde var fra ett land i Afrika og de ble anerkjent som FN-kvoteflyktning. De er også kjent som overføringsflyktninger. ``De er registrert som flyktninger av UNHCR, og kan ikke tilbys en varig løsning i det landet de befinner seg i. Derfor overfører FN dem til andre land.``(IMDi, 2021). Hun fortalte meg om erfaringene sine i hjemlandet sitt.

Sara:

Jeg hadde ikke penger eller jobb. Det var ikke lett å få seg jobb fordi det var krig. Det førte til at jeg ikke hadde mat til å gi barna mine. Da bestemte jeg meg til å dra til UN og fortalte dem om situasjonen min og sa at jeg trengte hjelp.

Hun dro til naboland og ble godkjent som en overføringsflyktning her til Norge. Det tyngste hun opplevde var å ikke ha mat til sine sultne barn. Innimellom gikk det dager før hun spiste så hun kunne gi det til barna sine. Ektemannen hennes døde som gjorde det vanskeligere siden han var den eneste som jobbet.

Amir:

Jeg kom med båt her til Europa. Jeg var heldig som overlevde reisen fordi det var mange som døde under reisen.

For Amir var reisen tøff. Han reiste over Middelhavet. Han delte historien sin i forskjellige reiser. Før båtreisen og etter båtreisen. Han måtte reise gjennom flere land før han reiste med

båten. Han reiste først til Sudan, deretter Libya som førte til at han kom til Italia. Han snakket mye om smuglerne.

Amir:

Smuglerne er de verste menneskene. De bryr seg ikke om menneskeliv, det eneste de bryr seg er om pengene man gir dem. Hvis man ikke har penger så kan man bli drept

Sam:

Jeg reist først til Etiopia. Jeg var der i noen år for å tjene penger som jeg kunne reise med. Så dro jeg til Libya og der måtte jeg vente 2 måneder for en båt. Jeg fikk komme i kontakt med smuglere tidlig, men det tok lenge før en båt var klar.

Hvis det ikke er mulig å migrere til Europa lovlig så gjør de det ved hjelp av smuglere for å komme inn. Det er den moderne versjonen av menneskesmugling. Siden rikere og mere moderne vestlige land har innført vanskeligere grensestopp for å komme inn dit. Det førte til at menneskesmuglere kom inn i markedet fordi mennesker fra mere fattige land har vært og er desperate for en bedre mulighet selv om konsekvensen av reisen kan være død. De betaler penger for smuglerne for å bli smuglet inn, men det er ingen garanti at man kommer frem til destinasjonen.

Reisen her til Norge var komfortabel og enkel for de fleste jeg intervjuet. Men når man kommer til Norge forandrer det seg fra å være komfortabel til usikkerhet. Flere av mine informanter følte på den følelsen med usikkerhet.

Usikkerhet kan føre til helseproblemer. ``Deltakernes møte med flyktning pasienter kan være preget av at de er usikre på om flyktningstatus og flukterfaringer har relevans for pasientens helsestatus.``(Grut, 2006:1318). Av alle informantene mine var det en informant som jeg hadde som slet psykisk fordi han ikke visste hva som var galt med han fordi han hadde problemer fysisk. Ut ifra det jeg forsto var at alle de informantene mine uten han klarte å komme seg videre over sine traumatiske problemer.

Når det kommer til flyktninger så har majoriteten gjennomgått noe traumatisk før det fikk opphold i Norge. Psykososialt senter for flyktninger i 1998 utførte en undersøkelse (Major, 2000). Det man fant ut var at de ansatte ikke kunne anvende kunnskapen de har lært på

flyktninger. Resultatet var at de hadde behov for mere kunnskap ved å behandle flyktninger som har posttraumatisk stresslidelse. Det var en stor andel av flyktninger som sa at de hadde gjennomgått traumatiske opplevelser før de kom til Norge. Som sagt er det flere grunner til at de ansatte ikke hadde nok kunnskap til å behandle flyktingene som pasienter. ``Dette kan skyldes at de typer traumatiske erfaringer flyktninger og asylsøkere bringer med seg, representerer et mindre kjent fagområde for norsk psykiatri`` (Major, 2000:6). Det var vanskelig for de ansatte hadde ikke spesialitet i det området der. Den type traumatiske opplevelser flyktingene tar med seg her til Norge har man ikke så mye erfaring eller kunnskap med.

Ali:

Det tok lang tid før jeg klarte å ha en god natt søvn uten mareritt. Kroppen min var svak fordi jeg ikke spiste eller sov bra.

En annen informant snakket om negative følelsen han hadde rundt ved å vente på svar på sin status.

Salim:

Det å vente på svar var veldig vanskelig for meg. Jeg var redd for å bli sendt ut fra Norge og bli sendt tilbake til (Hjemlandet sitt). Jeg var urolig under hele prosessen. Jeg har sett en del som hadde fått avslag på sin status og det ødela dem. Jeg følte meg ikke trygg før jeg fikk svar på min status.

Her ser vi usikkerheten som fører til at de vet at de egentlig ikke hører til en del av Norge, det kan være en hindring til integreringsprosessen. Det å føle seg trygg er en sentral del ved livet her i Norge. Her ser vi at det er polariserende. Med det mener jeg at flyktingene tar med seg deres negative erfaringer her til Norge og setter press på samfunnet og må få ta nytte av de godene man har her i Norge. Med godene mener jeg mener flyktinger setter press på er velferdsstaten. ``En velferdsstat er en stat som i betydelig grad garanterer samfunnets medlemmer hjelp hvis de skulle komme ut for helsesvikt, sosial nød eller tap av inntekt, for eksempel ved arbeidsledighet eller alderdom, og som sikrer den enkelte rett til utdanning.`` (Christensen og Berg, 2021). For at velferdsstaten skal fungere godt må alle bidra med det. Trygghet som sagt er ett veldig sentralt verdi i Norge, det gjelder i hverdagslivet og den

politiske retorikken (Gullestad, 2002:66). Som sagt har det bare vært en av informantene mine som hadde problemer som han trengte helsehjelp. Men det var flesteparten som hadde gått gjennom traumatiske opplevelser men klarte å ``overvinne`` fortiden sin, eller klarte å komme seg videre. Det å føle seg trygg var en sentral del av det å overkomme deres tidligere erfaringer som har vært traumatiserende for dem.

Maria:

Jeg er glad for at jeg kom til Norge. Det første jeg la merke til da jeg kom til Norge var at det var rolig og trygt. Når jeg var ute var det rolig. Det var en stor forskjell mellom det jeg var kjent med.

Det å føle seg trygg inneholder ulike komponenter. Det inneholder kontroll, stabilitet, orden osv. Det er en essensiell del av en god integrering. Hvis man ikke føler seg trygg er det vanskelig å fokusere seg på å integrere seg. Ett annet aspekt ved trygghet er den individuelle siden av det. Det å føle seg trygg i seg selv som en person. Da blir det lettere å integrere seg i samfunnet.

Samir fortalte meg om sin negativ opplevelse da hans bror døde. Han beskrev at han slet psykisk veldig lenge etter det. Ifølge han så var han deprimert. Det var en av grunnene han rømte fra hjemlandet sitt. Når han kom her til Norge følte han seg skyldig fordi han fikk oppleve fred og trygghet.

4.2 Utdanning

En annen ting som har en stor effekt på integrering som jeg har nevnt er utdanning de har fra hjemlandet sitt. En forutsigbarhet på ett individ som kan lett integrere seg er en person som har en utdanning fra hjemlandet sitt. En informant jeg hadde kontakt med snakket spesifikt om det her. Da han var i hjemlandet sitt pleide han å undervise, han var en lærer. Han underviste også ikke bare når han var i hjemlandet sitt, før han fikk jobben som han jobber i nå pleide han å undervise privat. Han snakker flere språk. Da han var under asylmottaket fortalte han meg at det var for mange krav. Det han gjorde under oppholdet sitt i asylmottaket var å lese norske bøker. Da han tok norsk prøven besto han første gang, noe han var stolt

over. Jeg spurte han du lærte språket her fort, hvorfor kan ikke andre det? Han svarte grunnen til at de andre ikke gjør det er at det ikke er nok kapasiteter til det. Når det kommer til integrering så er språk sentralt. Hvis man ikke kan språket så er man ekskludert fra samfunnet som er en negativ ting. Når det kommer til integrering av flyktninger så er fokuset på at de lærer seg norsk så fort som mulig. Det å ha skolebakgrunn fra hjemlandet sitt er en stor fordel av å lære seg norsk.

Martin:

Det er problematisk for mange med lite skolebakgrunn. Det handler ikke om at de ikke vil, det handler mere om at man har aldri gjort det her før. For de er første mye av tiden preget av å lære å gå på skole og ikke bare være norsk. Lære seg å forholde seg til klokke, lekse. Mange av dem har ikke læringsstrategier.

Informanten her er en ansatt og forteller om hvor viktig det er å ha skolebakgrunn. Det er en god forsprang å ha for å lykkes til i integreringsprosessen. De har en forståelse på hvordan det er å studere. 2 utvalget til Brochmann sier at det er lettere for innvandrere med høyere utdanning er lettere å integrere. Ut ifra dataene jeg har fått så må jeg si meg enig med det.

Amin:

Jeg hadde utdanning fra hjemlandet mitt. Det gjorde det lettere for meg fordi jeg visste hvordan det er å lære og sitte i skolen.

Informantene mine som hadde høyere utdanning fra hjemlandet sitt gjorde det bra her. De hadde lettere tid med å utdanne seg og integrere seg.

Det var gjort en undersøkelse mellom mennesker fra Bosnia-Hercegovina og Irak (Bjugstad og Holseter, 2016). De som kommer fra Irak var det 44% som hadde grunnskole som høyest utdanning. Når det kommer til folk fra Bosnia-Hercegovina var det cirka 20% som hadde det grunnskole som utdanning. Det er flere med lavere utdanning som kommer fra Irak enn Bosnia-Hercegovina. Flyktninger som kommer fra Bosnia-Hercegovina er de som gjør det best i Norge. `` SBs levekårsundersøkelse fra 2006 viste at bosniske flyktninger er blant flyktningene i Norge som har høyest utdanningsnivå, i tillegg til iranske og chilenske. ``(Bjugstad og Holseter, 2016). Når det kommer til mennesker fra Irak så var de gruppen som

hadde lavest inntekt. `` Innvandrere fra Eritrea, Afghanistan, Somalia og Irak, som vi så var blant dem med generelt lavest medianinntekt, hadde også minst andel yrkesinntekt`` (Omholt og Strøm, 2014).

Det er også forskjell på hvordan man lærer her i Norge enn hvor de kommer fra.

Malin:

Så våre tanker i det sosial konstruktivistiske læringssynet handler om samhandling og vi lærer sammen og vi lærer av hverandre. Mens de som kommer fra mere ``puggskolen`` forstår ikke våre intensjoner med elever som at vi vil gjerne at man skal reflektere og du skal tenke og diskutere, mens de er mere opptatt av at er dette rett svar... Men vi bruker nok en del tid på de som har en skolegang på å lære de en del prinsipper knyttet til refleksjon og selvstendig tankegang fordi veldig mange kommer fra behavioristisk type skole og autoritær skole der man er vant med å se lærere som mere autoritære

Hvordan man lærer er annerledes. I Norge er det mere inkluderende, man rekker opp hånda for å snakke, læreren spør spørsmål osv. Men en informant snakket om hvordan det var i hjemlandet hans. Det var helt forskjellig læremåte enn det han var vant til.

Jeg hadde en annen informant som snakket om hvor viktig det var å ha utdanning fra hjemlandet sitt. Han var i 40 årene og hadde høyere utdanning. Han snakket om starten av hvordan det var i introduksjonsprogrammet. Det var mange som hadde det vanskeligere med å lære enn andre.

Dal:

Det var mange som hadde det vanskelig med å gå på skole og lære. I starten var det en del som ikke visste etiketten med å være i klasserommet som ta opp hånda si, ikke bare stå opp og dra fra klassen.

Hvis vi ser på den andre siden av de som har høyere utdanning har de det lettere, men de har også problemer. Jeg hadde informanter som hadde høyere utdanning men de fikk ikke godkjent utdanningen sin. Utdanning deres er ikke anerkjent her i Norge. Selv om de har det lettere med å lykkes gjennom integreringsprosessen. Siden det er mangel og vanskelig for at tidligere utdanning og jobberfaring gjøres det vanskelig og demotiverende for å lykkes i

integreringsprosessen. Det å starte på nytt er ikke bare positivt. Man mister statusen og det man har jobbet seg opp til før man reiser til ett nytt land. Jeg hadde tre informanter som hadde høyere utdanning fra hjemlandet sitt som tok opp det temaet her. Det var en informant som nevnte vanskeligheten med det.

Informant:

Det var vanskelig å komme til ett nytt land der jeg måtte starte alt på nytt. Det var vanskelig å holde opp motivasjonen.

Jeg vil ta i bruk overgangsrite av Victor Turner (1977). Rites de passage handler om ritualer som er knyttet til forandringer av status. Vi kan ta i bruk flyktingene sine livssituasjon mot teorien til Victor Turner. Det starter med flukt fra ett nytt land, komme til ett nytt land, gå gjennom introduksjonsprogrammet, få seg en jobb osv. Jeg vil fokusere på en av fasene og det er liminalitet. Det som kjennetegner liminalitet eller liminale personer er uklare. Under dette stadiet her er normalt stadiet mellom de ulike statusene oppløst, det spesielle med det er også at individet statur er ikke samme som den var før men de har ikke fått en ny status. De er i en slags limbo. Det kan vi knytte opp mot flyktingene under flukten, asylmottaket og introduksjonsprogrammet. Livet deres er satt på pause. Det kan ta måneder og år der livet deres er satt en stopper for, det samme gjelder for drømmene de har hatt.

4.3 Kjønsroller

Det var ett poeng som ble tatt opp når jeg snakket med noen av mine kvinnelige informanter. Kjønsrollene som de vokste opp med fra der de kommer fra. Jeg vil ta i bruk 2 kvinnelige informanter som jeg skal kalle Sara og Amina. De snakker om erfaringene sine fra hjemlandet sitt og kjønsrollene de vokste opp med. Jeg tar i bruk disse to informantene mine fordi de hadde helt forskjellige oppvekst.

Sara:

Når jeg var i hjemlandet mitt hadde jeg ikke utdanning eller hatt en høyere utdanning enn barneskole. Det er ikke vanlig at jenter tar høy utdanning der jeg kommer fra.

Sara kommer fra ett land i Midtøsten. Hun vokste opp med en tradisjonell familie. Hun gjorde husarbeid og lærte å lage mat i ung alder. I familien hennes var det guttene som tok høyere utdanning og jobbet. Hun sa selv at selv om hun ville gå på skole fikk hun ikke lov til det. Det hun sa til meg var at familien ikke hadde nok penger til å få alle i utdanning så de fokuserte på guttene istedenfor, noe som var normalt.

Sara:

Vi var ikke en rik familie. Jeg husker at jeg ba moren min om å gå på skole ofte, men jeg fikk ikke lov til det. Jeg ble trist når jeg så brødrene mine gå på skole hver morgen. Jeg husker at jeg satt foran døra hver gang de dro på skole.

Når hun kom til Norge noe som var verdifullt for henne var at alle fikk gå på skole. Det var noe som var sentralt for henne.

Sara:

Jeg har to døtre som skal ha en høyere utdanning når de blir eldre. Jeg skal gi dem muligheten jeg ikke hadde når jeg var på deres alder.

Hun fortalte meg at det var en side av kulturen hun ikke likte, det er derfor hun skal være den som forandrer det i familien sin.

Amina hadde en annen oppvekst en Sara. Hun kom fra en rik familie og ett annerledes syn på kjønnsrollene enn det Sara sin familie hadde.

Amina:

Når jeg vokste opp hadde vi penger. Jeg fikk muligheten til å gå på skole og utdanne meg selv. Jeg utdannet meg som en lærer og jobbet som det.

Denne informanten gikk på skole og jobbet i hjemlandet sitt som en lærer før hun kom til Norge. Hun hadde også en annen søster som gikk på skole. Det var ikke bare guttene som gikk på skole i familien hennes.

De fleste av mine kvinnelige informanter var bare hjemme når de var i hjemlandet. De fikk ikke jobb på grunn av krig eller andre faktorer som kultur osv. Men de som hadde jobb jobbet bare i kvinnelige dominerte yrker. De var enten sydame, jobbet i familiebedrift som butikk eller gård. De som ikke jobbet var hjemme med og passet på små søsknene sine, gjorde husarbeid osv. Noen av dem ble giftet bort som var en viktigere del av livet deres enn det å utdanne seg.

Bakgrunnen på hvorfor du immigrerte til Norge har en stor betydning på hvordan deres syn og hvordan de kommer til å være i Norge.

4.4 Oppsummering av kapittel 4

Dette kapittelet handler om informantene mine sine erfaringer de hadde i hjemlandet sitt og før de kom til Norge. Det er første steget de tar. Det kan kobles til separasjonsfasen. Jeg presenterte noen av informantene mine og brukte fiktive navn for å holde dem anonymisert.

5 Erfaring fra innvandrersenteret

Her skal jeg skrive om problemer som oppstår for flyktninger fra de ansatte sine perspektiver og vanskeligheter for dem. Jeg skal også se på flyktningene sine perspektiver om deres erfaring når det kommer til innvandrersenteret.

5.1 Forventninger

Det første kan være forventninger de har når og på hva som er realistisk å oppnå for dem. Det er derfor de ansatte prøver å orientere dem til å være mere realistisk med forventningene og målene deres.

Informant:

Ja, altså vi har veldig mange som kommer med veldig høye mål. Det kan være snakk om at de skal bli psykolog, lege. Det er det, men vi snakker ikke mye om det i starten. Men underveis gir vi de informasjon. Hva som må til for at du skal klare å komme så langt. Ikke fordi at den har sagt at de skal bli det, men vi har dette hvis du skal ha utdanning i Norge forteller vi om utdanningsmuligheten og vi snakker mye om dette om fagbrev

Jeg nevnte tidligere med de som har høyere utdanning så gjelder det samme også for de som ikke har høyere utdanning fra hjemlandet sitt så har de fleste høye forventninger som er negative for dem selv. Det er en hindring for dem. Det største problemet er tidsrammen de setter på seg selv. De ansatte vektlegger norskkunnskapene til flyktningene og ikke forventningene de har. Det kan være forskjellige grunner til at flyktningene har så store ambisjoner. En grunn kan være at de prøver å skape ett nytt liv og får en ny start på livet sitt. Andre grunnen er mere relatert til de som har høyere utdanning fra før vil få tilbake statusen sin fra hjemlandet sitt. Noen av dem prøver å gjenopprette statusen sin.

Det kan hende at de venter og har ikke tid å miste. Dagen de startet ved å være flyktning så har livet deres blitt satt pause. Når de er satt på en flyktningleir, rømmer til ett nytt land, blir satt i ett asylmottak, gjennomføre introduksjonsprogrammet. Jeg hadde en informant som snakket om det her. Han sa at han ikke kunne vente lengre og måtte ut på jobb så fort som

mulig. Han hadde en familie å ta vare på. For noen av flykningene så er ikke det å studere aktuelt. Selv om han ville studere så var det ikke mulig for han av ulike grunner. Han syntes det hadde vært vanskelig med språket hvis han bestemte seg for å studere og han ville forsørge for familien sin og gi dem ett bedre liv. Det kan være uenigheter mellom rådgivere og deltakere.

Informant:

Første som er veldig stort dilemma med det jeg gjør og det jeg jobber med er at mange vet ikke hva de skal velge. Man ser det på dem at dem får tusen meter blikk når jeg spør dem hva slags jobb vil de ha. Ofte svarer de hva som helst bare det er jobb.

For noen flytningene så er det viktigste for dem å komme ut til arbeid og ikke hva slags jobb de er ute etter. Det kan hende at forventningene de har forandrer seg under tiden sin i introduksjonsprogrammet. Det er en del som endrer planen sin. Det kan være en positiv ting at de endrer planen sin. Man kan forstå det som om de har fått mere kunnskap om valgene sine.

5.2 Motiver bak valgene

Informant:

Det føler jeg er frustrerende. Det var 2 personer i fjor som jeg hjalp ut til å begynne med, det var ikke 100% fast jobb. Men det var noe vi kunne ha bygget videre på. De valgte istedenfor å begynne på grunnskole. Den ene av dem innrømte at grunnen til det var opphold.

For de ansatte så er det vanskelig for dem hvis flyktingene har motiver bak valgene sine som de ikke deler. Det kan føre til at de ikke kan få den fulle informasjonen bak valgene sine eller hjelpen de har bruk for. Noen andre kunne ha fått bruk for plassen istedenfor.

Før var det sånn så lenge du gikk i grunnskole så fikk man opphold på grunnlag av at du gikk i grunnskole, men nå i den nye loven må man ha fullført 2 semestre. Der har det blitt strengere for å få opphold, men veldig mange søkte inn på grunnskole bare for å få opphold her i Norge.

Det er sånn at hvis du ikke har grunnskole fra før så har du krav på grunnskole. Det setter de ansatte i en umulig posisjon,

Informant:

...det kommer ett menneske som kanskje ikke klarer engang å gå til butikken for å kjøpe melk og brød også søker dem grunnskole, også er de nødt til å ta dem inn i grunnskole også kan de ikke fortelle hva de heter eller hvor de bor på norsk så skal de prøve å forstå hva fotosyntese er i naturfag, det blir ekstremt vanskelig eller nesten umulig.

De skal også ha engelsk. En ansatt sa at det er ganske mange som har økonomisk motiv, fordi at hvis man går på grunnskole så får du støtte fra lånekassen. De vil heller ha støtte fra lånekassen enn å gå til Nav, hvis man går på Nav kan det få konsekvenser hvis du har planer om å søke om familiegjennforening fordi da klarer du ikke inntektskravet. Her ligger det en del ting i systemet som fører til at flyktninger må ta valg som kan hende ikke er positivt for dem. Der har vi lånekassen, den nye loven har ikke store konsekvenser heller. ``Vi får fremdeles søkere til grunnskole som gjør at de får opphold, men de har ikke forutsetninger på å klare det`` og det har de sagt til de ansatte. De ansatte har frarådet og de har spesifikt på det sterkeste frarådet til å ikke søke grunnskole til de enkelte, de har heller blitt bedt om å lære norsk og komme tilbake til grunnskole senere. Nav er veldig vanskelig for dem også hvis de er direkte involvert med familiegjennforening. Så for ganske mange er grunnskole fremdeles økonomisk motivert, de har ikke tenkt seg videre på voksenopplæring og få seg en yrkesutdanning eller noe som helst videre. Hvis de skulle ha tatt det løpet så vil de har vært ferdig utdannet da de hadde vært pensjonister, de ansatte har folk som søker inn på grunnskole i en alder av 50 så skal de ta 3-4 år på grunnskole også skal de innom voksenopplæring og bruke 2-3 år på det også skal de være lærling. Det blir vanskelig å finne en bedrift som vil ansette en 60 åring. Det vet de, så det er rent økonomisk motiv for mange. Også har vi noen da som jobber knallhardt og er en fryd å se på. ``Men at økonomi ligger bak iallfall 30% av grunnskole er garantert, det er sikkert større enn 30% men det hvert fall det.`` (Informant). Det er andre motiver som kan være en hindring for integreringsprosess, motivene bak handlingene deres er oftest egoistiske ifølge ansatte.

Hvis du er mellom 18 og 67 år og skal søke om permanent oppholdstillatelse, må du ha hatt egen inntekt de siste 12 månedene. Du kan ikke ha mottatt økonomisk sosialhjelp i løpet av de siste 12 månedene. (UDI)

Som jeg nevnte tidligere så er det forskjellige krav som må oppfylles for å få permanent oppholdstillatelse. ``For å fylle kravet til å forsørge deg selv, må du vanligvis ha hatt en inntekt på minst 265 998 kroner før skatt de siste 12 månedene før du leverer søknaden til politiet og ikke ha fått økonomisk sosialhjelp de siste 12 månedene. `` (UDI). Man må ha hatt inntekt på 265 998 kr årlig før du kan søke om det. Men hvis man har tjent mindre enn 265 998 kr årlig så er det godtatt hvis grunnen til at du har tjent det er at du fikk minstelønn på jobben din. ``Du har hatt fulltidsjobb de siste 12 månedene der du fikk lovlig minstelønn for yrket ditt, selv om dette var under 265 998 kroner før skatt`` (UDI). Og man ikke har fått økonomisk sosialhjelp fra nav i det siste året.

5.3 Kommunale enheter

Innvandrercenteret prøver å ha ett godt samarbeid med Nav, de prøver å få dem involvert ganske tidlig i introduksjonsprogrammet, de får informasjon om deltakere og kan være med å gi informasjon til de ansatte om det er utdanningsveier som de vet om. De ansatte har rutiner for samarbeid, man skal ha de inn før de siste 6 månedene i introduksjonsprogrammet sånn at overgangen blir sikrere, sånn at hvis de trenger hjelp av nav i fremtiden blir hjelpen god. Men likevel får man ikke til den gode overgangen.

Informant:

Men en utfordring er kanskje samarbeid med Nav, sånn overgangene blir bedre etter de er ferdige i introduksjonsprogrammet og veldig mange har jo etterpå behov for hjelp fra Nav på ett eller annet vis for eksempel med at de må i praksis og ha tiltak der. Å klare å lage en plan som ikke stopper etter intro, der tenker jeg at vi har ganske mye å gå på. Det er liksom to systemer som skal samarbeide.

Det vanskelig er vite hvorfor flyktingene har ett dårlig bilde med Nav ifølge ansatte, er det fordi nav systemer er såpass rigid og at deres tiltak i liten grad er tilrettelagt til målgruppen

fordi de ofte har mange krav, ``hvis man skal inn i dette tiltak så må man sånn og sånn og sånn, ha språkkrav eller ikke ha hatt sosialhjelp for eksempel å komme inn i jobb sjansen. ``(Informant). Ut ifra en ansatt er det ett rigid system da, det kan kanskje vanskelig å få saksbehandler å bruke skjønn i stor grad. Men det andre er jo og at det rett og slett ikke finnes gode nok tiltak for denne gruppen. Man kan ikke kjøre dem inn i helt vanlige utdanningsløp for eksempel på grunn av grunnene jeg nevnte tidlig som alder og ferdigheter. Det bør være mye mere lavterskel kvalifiseringstilbud for mange av deltakerne. Der de ikke blir utelukket for språknivået, der de kan komme inn og være i ett løp som der de har på en måte trygg økonomi.

Ett annet poeng som jeg fikk høre om Nav og flyktningene var noen har ikke lyst å gå på nav fordi dem har hørt mye om Nav, at Nav er skummelt og at man skal unngå dem så mye som mulig. En ansatt sa til meg at han prøver å si at Nav er supert men bare ikke skal bli på Nav i 10 år på sosialstønad. Det som man skal gjøre er å jobbe å gå ut av det men Nav er der for å hjelpe deg som de ansatte hjelper deltakerne. Det var en hypotese som jeg hørte når jeg intervjuet ansatte. ``mange er livredd for nav er det hvis du får penger fra nav så mister du også retten for permanent opphold her i Norge. Mange går den veien på grunn av grunner som man ikke burde ha hatt i det hele tatt. De burde fokusere på å jobbe mot en jobb``(Informant).

5.4 Arbeidslivet

En informant jeg hadde som var en ansatt var mere rettet mot arbeidslivet. Han snakket om hvordan koronapandemien påvirket arbeidslivet til deltakerne. I mars i 2020 låste hele Norge ned og det samme skjedde med innvandrersenteret. De tok alle ut fra praksis for det er viktig å huske på i den jobben de gjør er at de ikke kan ha noen i praksis der det er fare for at noen andre mister jobben eller der folk har mistet jobben. For en arbeidsgiver skal ikke få lov til å bytte ut arbeidskraft med gratis arbeidskraft. De hadde også startet ett nytt prosjekt og det gikk bra, spesielt bedre enn det de trodde med noen deltakere som var veldig svake. Men da i mars måtte de stoppe alt. Men kommunale tjenester, helse og omsorg har alltid vært god for innvandrere. Jeg fikk høre en ansatt at kommunen hadde ikke klart å gi tilbud innen helse og omsorg uten innvandrerguppen. Da snakker vi om den større innvandrere gruppen og ikke bare flyktinger.

Informant:

Men veldig mange flyktninger går helse og omsorgsveien både fordi dem virker interessert men også fordi det er klisjesvar, det er det dem har hørt at dem skal svare på hva de har lyst til å bli når du blir stor

Så klart er helse og omsorg ett behov og det vil være ett behov også i fremtiden når vi alle blir eldre og syke. Det er en trygg vei å gå. Så er det mange av damene som kanskje ikke har jobbet tidligere før i hjemlandet sitt. De kan ha kunnskap, for eksempel i barnehage. Livet deres besto av å passe på barn og har en glede og liker barn. Det er viktig å finne en jobb som passer dem men også liker å være i. Barnehage og helse og omsorg har jo vært mulig både for praksis og jobb.

Det er en modell som har blitt trukket frem under intervjuet jeg hadde med en ansatt. Det var ett samarbeid mellom flyktningtjenesten, Nav, kommune, fylkeskommune, fylkesmann og det besto av tjenester for å lage opplegg der man hadde utdanning innen helse fag kombinert med videregående. Man gjorde akkurat det samme i innvandrersenteret, men så hadde det stoppet litt opp. Men her var det mange som fikk jobb gjennom den veien der. Behovet er der og ønske til personen er der.

De som kommer med en utdanning som kan brukes i Norge og en arbeidserfaring vil være lettere. En ansatt fortalte med det er derfor der lettere å hjelpe menn på grunn av det.

Informant:

Mange av damene som kommer har de bare livets erfaring, også var det sånn i hjemlandet deres at de bare var hjemme og hadde hus og barn som det også var i Norge for 70 år tilbake i tid.

Jeg fikk også høre at det ikke var det viktigste, men det handler mere om innsatsen til personen. Jo mere positiv bagasje du har med deg jo mere muligheter vil det dukke opp i arbeidslivet. En ting som oftest ble tatt opp var språk, jeg fikk høre at det var det viktigste. Noe som er sant, men det er mere nyansert. En ansatt fortalte meg det her.

Informant:

Det er det jeg sier til alle at jeg driter i det med språk for det vet jeg at arbeidsgiver kan også til en viss grad, selyfølgelig jo bedre du er i språk er det lettere uten tvil. Der har vi noe som jeg har diskutert med noen at hvis du skal jobb så er det 50% som er kompetanse men 50% er det sosiale også. Passer du inn i bedriften, klarer du å kommunisere med din kollega osv.

Det har utrolig mye å si. Der har mange problemer med fordi det er der problemet oftest ligger.

Informant:

Vi var i en bedrift og snakket litt om de ansatte kunne hjelpe dem litt og snakke med dem i pausene. Det syntes de var vanskelige, de satt og diskuterte forrige episode av masterchef eller noe sånt. Deltakeren måtte gjerne delta men hadde ikke sett det eller ikke hadde nok språk til å delta.

Hvis man har bedre språk og mere positive bagasje med deg her til Norge blir det lettere for de ansatte og da oppstår det flere muligheter de kan gi flyktingene. På den andre siden kan forventningen av deltakeren være veldig høy som forhindrer dem. Hvis man for eksempel har jobbet med regnskap i hjemlandet sitt og kanskje har en utdanning fra hjemlandet men så er det annerledes fra land til land til at man får utdanningen sin godkjent. Hvis bedriften ser at denne her personen ikke kan jobbe med det i Norge fordi de ikke har den generelle kunnskapen som de må ha for å ha en sånn type jobb i Norge. Da må de ansatte snakke med deltakerne hvorfor.

Deres forventninger kan være så høye at det kan være problematisk for å hjelpe dem. En ansatt sa hvis man nevner at du kan begynne å jobbe i en butikk for eksempel, det kan hende at de kan si nei de er ikke interessert. Da blir det komplisert. Det er vanskelig for de ansatte. Så det de gjør er å prøve å være ærlig på hva de kan klare å få til og ikke få til. Spesielt med tanke på Nav så er inntekt viktigere enn drømmejobb. At drømmejobben kan man gjerne jobbe mot.

5.5 Hverdagslivet

Det er veldig lang vei for de som kvalifisere seg, men de ansatte har kort tid med dem. Det er jo også utfordringer med det, en ting er jo det med kvalifisering, men en annen er å ``fungere`` i ett norsk samfunn, det å skulle komme fra ett helt annet type levesett. De kan jo komme fra en jordhytte og skulle klare å bo i ett hus, klare å vedlikeholde og forstå elektronikken krever veldig mye. Det er bare ett aspekt av hverdagslivet, så skal de prøve å forstå hva en barnehage er, hva som forventes fra foreldre på skole og hva norskskole innebærer, hvordan det egentlig forventes at foreldre og følge opp på barnehage skole og ikke minst fritidsaktiviteter.

Informant:

Veldig mange kommer fra samfunn der det er absolutt ikke vanlig å organisere hele dagen sin, å ha en timeplan fra du våkner opp og til du legger deg, det er jo veldig spesielt vi har jo laget oss ett veldig spesielt veldig organisert samfunn. Og vi som norske foreldre blir jo selv svette av å organisere alt på ettermiddagen av fritidsaktiviteter her og der og komme frem og tilbake.

Det er veldig stor overgang som forventes av dem at de veldig fort skal tilpasse seg. Men ansatte opplever at de fleste er jo veldig motiverte for å forstå, prøve å komme inn i systemet, men det er bare at det er veldig krevende for dem, de skal ikke bare lære seg norsk de skal lære seg alt, alt det her og alle de tingene krever mye av de i tillegg til at de kan de ha med seg traumer, de kan ha med seg en stor bagasje.

Informant:

Det er klart at en del kommer uten familie sin, så da er ikke hodet helt fullstendig, det 90% av det de egentlig tenker på er familien sin som er igjen hjemme og hvordan de skal gjøre det trygt for de. Så det kommer i strid med at vi krever fokus fra dag 1, for norsk, for kvalifisering, på at de skal ha en plan for livet i Norge og framtiden sin.

Samtidig er det forståelse på at det ikke er lett å ha den planen, både fordi de har mange bekymringer, det er ikke lett å fokusere. De ansatte spør etter 1-2 måneder på hva de skal skrive på planen sin, på hva du skal bli? hva skal du utdanne deg som? hva vil du jobbe med?

Osv. Det er ikke lett å svare på spørsmålene der, man trenger ett innsikt i samfunnet og systemet og hva slags jobber som er tilgjengelige og hva det er mulig å få. Myndigheten krever det veldig tidlig, nå med den nye loven enda tidligere at man skal ha en plan og følge den. Det er et aspekt som er vanskelig for de ansatte og flykningene når det kommer til den nye integreringsloven.

Informant:

Vi som jobber med det ser ikke helt hvordan det skal helt fungere, i en helt perfekt verden kan det fungere. Det er jo mennesker som er veldig ulike som vi jobber med, det er veldig vanskelig å få 100% fokus fra noen, når dattera ligger syk sant. Det er jo helt forståelig, samtidig er jobben vår er på en måte å prøve dem til å ha det fokuset likevel.

5.6 Utestengelse

Ett annet punkt som ble tatt opp var utestengelse innad miljøet.

Anne:

Vi har hatt perioder med forholdvis sterke kontroll ved enkelt av miljøene. Vi har sett det ved fysisk kroppsspråk, der de har suttet det her var før koronaen da, det var litt av bakgrunnen at vi begynte med kaffedialog. Ett eksempel er når du kom og det er en gjeng som sitter rundt ett bord, og alle sitter sånn (viser det fysisk til meg) sant med albue ute til side, og veldig tydelig at det ikke er plass rundt bordet selv om det er plass. Også har det vært en del kommer hit og aldri har brukt hijab i sitt liv også kommer de hit og tar den på. Det er ganske spesielt, du kan komme langt ut i landsbygda og har aldri brukt det også kommer du hit til en plass i Nordsjøen der tar de den på. Hvorfor i all verden gjør dem det?

Det her er ikke nødvendigvis tilknyttet til religionen. Det kan være tilknyttet til at man har enkelte miljøer og det er tilfeldig at det er muslimer ifølge en informant, man har enkelte miljøer der man har tre ganske sterke personligheter som er litt autoritære som mener at hvis du ikke går med hijab så er det dårlig. Hvis du gjør noe som er negativ i deres øyne så kan det føre til utestengelse.

Anne:

Ja så blir de utestengt fra miljøet. Og her så er miljøet er akkurat lite nok til at du ikke har den konservative fløyen eller den halvt konservative, eller den liberale eller den sekulære. Vi har ikke den bredden som du ville hatt i en større by som Bergen eller Oslo, vi har ikke det vi har en bit.

Og den eneste løsningen er å skvise seg inn i den enten du vil eller ikke. Man har ikke noe sosialt liv utenom skolen, fordi du slipper ikke inn hvis du oppfører deg ``negativt`` ifølge dem. Så det som oppstår er den sosiale kontrollen som er vanskelig for alle.

Anne:

Når du kommer hit ved alder av 50 og tar på deg hijab og du aldri har gått med på det. Jeg synes det er spesielt... og jeg er ikke helt sikker om jeg liker det for jeg mener om at du vil gå med hijab eller ikke så er det personlig valg, det skal ikke være på grunn av omgivelsene som gjør at du tar den på deg, det skal være ditt eget valg.

Det er det de prøver å si til dem, men et eksempel en informant bruker er når de oppdager at de ikke blir invitert hjem til noen eller når ingen tar med mat til deg når du er syk, altså alle de tingene her som hører med i det å være en del av miljøet når du ikke får være med på noe av det så blir det vanskelig. Dette gjelder ikke alle men enkelt av miljøene og det blir problematisk når miljøet er så lite at man ikke har flere fløyer i miljøene.

Anne:

Det er forskjell på det arabiske. Det er forskjell på det syriske og det irakiske, det er forskjell på det somaliske og det sudanske. Du kan ikke si at de afrikanske muslimene er sånn og de arabiske er sånn, det kan du ikke. Det ligger noe her inn i de ulike. Altså vi merker jo at de står mot hverandre på hvem som har rett det da.

Anne fortalte meg også om ett problem som oppsto mellom deltakere

Anne:

... når vi får høre ting som skjer på skolen så blir det tatt med hjem også som kan føre til konflikter til hjemmene som for eksempel kan du ha to gutter på videregående som har vært gode kompiser også har de hver sine små søsken på barneskolen også havner de små søsknene i en slåsskamp. Det har ikke noe med oss å gjøre eller noe med de store søsknene å gjøre men plutselig sitte mødrene her ute og omtrent klorere øynene på hverandre, sant. Vi snakker om 10 årsgamle jente unger som krangler på SFO også sitter mødrene her ute etter på krangler med hverandre. Eller storebrødrene på videregående begynner å krangle på grunn av små søstrene har krangla på SFO. Det har ingenting med oss å gjøre.

5.7 Læremåte

Jeg hadde noen informanter som hadde problemer med hvordan man lærer på skolen. Noen fortalte meg også problemer med lærerne sine. Det som var felles vanskelighet for mange av mine informanter var at de hadde ett ``viktigere`` liv utenfor klasserommet.

Mona:

Det var vanskelig å fokusere på timene når du vet du har mye å gjøre når du kommer hjem. Jeg må hente ungen min fra barnehage, jeg må handle mat og lage det. Jeg har også andre ting som jeg må tenke på som familien min i hjemlandet mitt.

Noen av informantene mine tok det her opp at de ikke kan fokusere helt på timene fordi de for det meste har noe de tenker på. Det fører til at det tar lengre tid på å lære språket veldig bra og få seg en utdanning.

Ett annet aspekt som ble tatt opp av en av mine informanter var problemene som oppstår ved kommunikasjon med lærere. Denne informanten hadde en utdanning fra hjemlandet sitt så han visste hvordan det å studere var. Så det var ikke veldig problematisk for han.

Sami:

Alt var nytt. Jeg hadde en utdanning fra (Hjemlandet sitt). Jeg hadde to år med høyskole med (Utdanningen sin). Under introduksjonsprogrammet var det vanskelig. Jeg fikk ingen hjelp. Noen lærere ville ikke snakke engelsk med meg siden jeg ikke kunne norsk. Det å kommunisere var vanskelig fra lærere og medelever.

Hans problem var ett problem jeg ikke hørte fra noen andre av informantene mine.

Problematikken i forholdet mellom elev og lærer. I hans tilfelle, det som var problematisk var å kommunisere med lærerne. Han prøvde å snakke med dem på ett annet språk enn norsk fordi han ikke kunne norsk veldig bra. Men når han prøvde å snakke engelsk med lærerne sine nektet de eller så var de ikke veldig hjelpsomme mot han.

Asid snakket om sin tid og hvordan det var for han å lære norsk. Han sa måten han lærer ett nytt språk på er å bruke det konstant. Ett problem han hadde var at når man hadde pauser så drar deltakerne til folk fra sin egen bakgrunn og snakker sitt eget språk. Det var også noe jeg opplevde når jeg var der.

Asid:

Når man har pauser så drar de ut og samler seg basert på folk fra sin egen bakgrunn og snakker språket sitt. Det er vanskelig å lære seg norsk hvis man ikke bruker det ofte.

Når de er hjemme så er det vanskeligere å snakke norsk fordi de ikke har noen å snakke norsk med. Når de er på skolen så snakker de morsmålet sitt i pausene. Asid sa at han lærer av å høre andre snakke språket. Han sa at skolen er den beste arenaet som man kan lære norsk på, men det er mange som ikke utnytter det fullt ut.

5.8 Motivasjon

Noe til felles alle informantene mine var enige med var at de uttrykte at det var viktig å lære seg norsk på grunn av ulike grunner som utdanning, det sosiale livet osv. Det var basisen på hvorfor de ville lære seg språket men de har ulike motivasjoner som gikk dypere på hvorfor de vil lære seg språket. For Asid var motivasjonen hans med å ha større sosialt nettverk og bli

bedre kjent med nordmenn. Han snakket om hvor vanskelig og frustrerende det var å skaffe seg ett sosialt nettverk med nordmenn på grunn av mangelen av norskkunnskapen hans.

Asid:

Jeg visste fra starten av hvis jeg lærte meg språket så hadde jeg muligheten til å bli kjent med flere mennesker. Jeg visste hva problemet mitt var og det var at jeg ikke kunne norsk. Jeg kunne omgås med nordmenn men vi kunne ikke skape ett forhold fordi vi ikke kunne kommunisere med hverandre. Det ville jeg forandre på.

Yonis hadde utdanning som motivasjon for å lære seg språket. Han ville være en ressurssterk medlem i samfunnet. Han ville gå på videregående skole og da var det nødvendig for han å kunne norsk for å bli ferdig med videregående og studere videre. Bilal hadde også den samme motivasjonen, men han ville også skaffe seg ett bedre liv.

Bilal:

Jeg var veldig motivert fordi jeg følte meg at livet mitt ble satt på pause. Så jeg ville lære meg språket og starte livet mitt. Hvis man ikke kan språket kan man ikke gjøre noe i det hele tatt, man kan ikke finne jobb eller studere.

Denne informanten snakket om at han vill starte livet sitt. Motivasjonen bak hvorfor han ville lære seg språket.

6 Erfaring fra det nye hjemlandet, det nye livet i Norge

Her skal jeg skrive om flyktingene som har vært her i Norge. Det jeg skal skrive om er deres utfordringer med integrering.

6.1 Rasisme og stigma

Rasisme var ofte tatt opp av informantene mine. Nesten alle jeg hadde intervjuet hadde erfaring med rasisme. Det er forskjellige tanker rundt det. Jeg intervjuet en ansatt i innvandrersenteret og da gikk samtalen til rasisme. Individet der sa at det ikke er mye rasisme her i lille byen. Det var før jeg fikk intervjuet andre informanter som hadde en utenlandskbakgrunn. Når jeg intervjuet og snakket med informanter med utenlandsk bakgrunn hadde nesten alle historie eller historier om rasisme. Det er stigma å være en innvandrer. Stigmatisering er å gi noen et stigma, det er negativt lada. Du kan ikke stigmatisere uten å stereotypere. Erving Goffman (1963) skrev om stigma. Det er tre ulike stigmaer. Man bruker forskjellige strategier for å håndtere stigmaet man har rundt seg.

Det finnes stigma overalt. Så lenge man har en norm så har man stigma. Det som er vanskelig er at man ser at du er en innvandrer, man ser det fysiske, så det går ikke an å skjule stigmaet sitt uansett hva man gjør. Oftest så ser man om man er en innvandrer, spesielt flykting. Det er de jeg hadde fokus på. Største indikatoren på det er hudfargen sin. Så man må innta forskjellige strategier for å håndtere stigmaet sitt. De brukte forskjellige strategier i forskjellige arenaer. Når jeg intervjuet noen av innvandrere så fortalte de meg en strategi for å passe inn og det var å oppføre seg ``mere norsk`` og glemme om sin egen identitet de har.

Det er flere arenaer de har følt rasisme. Det har vært på jobb (praksis), når man tar offentlig kollektiv, offentlige steder osv. Det har også vært ekskludering som har gjort at de ikke har fått muligheter på grunn av deres bakgrunn. Når de fortalte meg om situasjonene så var det som om det var noe normalt og at de skulle børste det av seg. Der tror jeg det er forskjell mellom generasjoner. Min antakelser er at de som er yngre hadde gjort det motsatte kanskje fordi de har en sterkere tilknytting til Norge fordi de er oppvokst her. Men de som er eldre har

ikke samme tilknytning til landet som de yngre har. Det er derfor de føler seg som en konstant gjest i ett sted de bor i.

Informanter:

Det er lett å komme i kontakt med norske. Innimellom kan det bli problemer. Jeg satt på bussen tidlig så jeg kunne komme av gårde. Det var en dame som kom med rasistiske utsagn til meg, bussjåføren reagerte og stoppet henne. En annen gang var jeg i Oslo også kom det en rasistisk mann foran meg og sa ting, men noen andre kom og hjalp meg. Det er alltid noen dårlige men det er flere som er gode.

Da jeg var på en båt, så kom de som sjekker billetter bare til meg og spurte meg om jeg hadde billett. Det var flere andre som var der og jeg var den eneste som ble spurt om det. Rasisme i Norge er oftest skjult.

Det her var en informant som snakket om sin erfaring med rasisme. Han hadde mere positivt syn fordi han vet at alle norsk ikke er sånn. Det kan være på grunn av at han har vært her i Norge i en lengre periode. Han har hatt kontakt med flere som har vært positive enn negative. Han sa det er alltid noen dårlige mennesker her i verden. Håndtering av problemet er viktig. Det er bedre at du går bort hvis noen har sånne meninger enn å være aggressiv mot dem ifølge han.

Jeg hadde en annen informant som fortalte om en annen situasjonen. Han sa at da han gikk på volleyball fikk han en venn som ga han en kontakt. Det var en som var ute etter folk som ville jobbe for han. Da han ringte og sa navnet sitt slo han av telefonen. Han trodde det var noe galt med mobilen og ringte på nytt. Da han svarte sa han slutt å ring meg. Han ble såret, de andre rundt han spurte meg om hva som skjedde. De kunne ikke tro på han. Så han det var en gutt som ringte, han var norsk og sa at han var ute etter jobb. Han sjefen hadde forandret seg og var ute etter folk som ville jobbe for han.

6.2 Resiprositet

Ett aspekt jeg ikke tenkte på før jeg dro til feltarbeidet var at det var mange som følte seg at de måtte være takknemlig for å være her i Norge og hjelpen de hadde fått eller får. Det var

ikke noe jeg tenkte over før jeg dro til feltarbeidet. Her har jeg planer om å ta inn Mauss sin bok om gavebytte. Marcell Mauss (1954) skriver i boken ``gaven`` om ett system for utveksling og forpliktelse som finnes i flere ulike samfunn ved ulike gaveutbytte, ett eksempel han bruker er ``potlach``. Han skriver gjennom hele boken at gaver som man har fått eller gitt bort så er det forventet at det gjengjeldes. Gjensidighet, gavebytte. Gaver skaper relasjoner, integrasjon. Vi kan finne mye ut av det hvordan et samfunn er ut ifra hvordan gaver er. Det kalles totalt sosialt fenomener, lån, overdragelse, jus, økonomi, moral. Kraften som får en mottaker til å gi noe tilbake etter å ha fått en gave er, at man skylder noe

De føler seg at de skylder noe. Jeg hadde en informant som var i en veldig dårlig situasjon. Mannen hun var gift med var voldelig. Men når de kom til Norge forandret han seg ikke og fortsatte med sine trusler. Informanten fikk hjelp av politiet og er evig takknemlig for det. Informanten der følte seg at de skyldte Norge noe, fordi de hadde ikke fått samme hjelpen de har fått her i Norge i hjemlandet sitt. Så man prøver å ``betale gjelden`` man har.

Det var flere informanter som hadde andre historier der de har fått hjelp som de ikke har fått fra hjemlandet sitt. De har fått noe stort og føler seg at de må gi noe tilbake. Det var mange som rømmet fra ett krigsherjet land og fikk mulighet til å få bedre liv her i Norge. Det var ett aspekt jeg ikke hadde tenkt på før jeg var i feltet. Det er derfor Marcel Mauss sin ide om resiprositet står sentralt her. Hvis man har fått noe så må man gi noe tilbake

Et annet aspekt kan være at det skaper en positiv relasjon mellom flyktninger og Norge.

6.3 Jobb

Jobb er veldig viktig måte å se på en arena innen integrering. Det er en måte for å se hvor vellykket man er for å være godt integrert. Her får jeg innsikt av informantene sine vanskeligheter som har oppstått for dem. Her skal jeg skrive om helt forskjellige vanskeligheter som har oppstått for informantene mine i arbeidslivet.

Informant:

Jeg hadde ikke samme problemer enn de andre når det kom til å få seg jobb. Det var lett for meg å finne jobb. Det jeg kan si er at det er vanskelig med å finne seg en fast jobb. Man fikk

ikke nok informasjon. For meg fikk jeg ikke nok informasjon om praksisplassen, vi var ikke godt forberedt. Jeg måtte gjøre alt selv. Det vanskeligste var i praksis, jeg ble ikke inkludert. Nordmenn er også veldig vanskelige i starten. Med det mener jeg at de er kalde i starten og det tar en god stund før de åpner seg. Men når de har åpnet seg er de varme og hyggelige. Det som var problematisk var i praksis. Det var annerledes enn det jeg forventet. Jeg gråt hver dag i toalettet på grunn av de ansatte. Jeg kunne ha sittet ved siden av en ansatt og ikke fått svar. Det var bare ikke de ansatte

Denne informanten her hadde ikke problemer med å finne og få arbeid i starten, men hadde problemer med å kommunisere med kollegaene sine. Jeg hørte noe av de største problemene når det kom til flyktninger i jobb er akkurat det her. Når det kom til å være på jobben følte de se helt alene under jobben. Vi kan se på den andre siden av vanskeligheten som oppstår her. Det kan være ett ubevisst valg innvandrerne tar i arbeidslivet. Det kan være at de ikke blir utstøtt eller diskriminert av kollegaene sine. De tror at kollegaene tror at de ikke kan noe, dumme osv. Det kan hende at det ikke er sånn i det hele tatt men at de oppfatter situasjonen sånn.

Informant:

Det vanskeligste var å få seg en jobb. Jeg startet veldig tidlig med å lære meg norsk så jeg kunne ha forsprang. Det tok lang tid før jeg fikk en jobb selv om de tidligere jobbene jeg hadde søkt på hadde jeg mere erfaringer som var nødvendig, men likevel fikk jeg ikke jobbene der.

En annen vanskelighet som oppsto var det å få jobb. Det var mange som snakket om hvor vanskelig det var å få seg en jobb. Sysselsettingen blant innvandrere på 20-66 år ligger på 65,4%(Olsen, 2021). Sysselsettingen gikk ned under koronakrisen fordi innvandrere er overrepresentert i jobber som permitterte folk. En annen grunn kan være på grunn av diskriminering. ``The results show that applicants with Norwegian names on average are 25 % more likely to receive a call back for a job interview than equally qualified applicants with Pakistani names.``(Midtbøen, 2014). Grunnen til det kan være at man rekrutterer folk som ligner på en selv. Når det kommer til Norge så er sysselsettingen lav som gjør at det er vanskelig for de som er dårligst på papir. Her i Norge er det vanskelig å få jobb uten noe form for formell kompetanse.

Informant:

Arbeidslivet mellom (hjemlandet) og Norge er forskjellige. Der jeg kommer fra var det stress og konkurranse mellom kollegaene. Her har det vært omvendt. Det ble lettere. De må bytte plattform. Du må endre fra alt det du hadde kjennskap til helt noe nytt som du ikke har opplevd før. Ett eksempel kan være der jeg kommer fra så er det ikke normalt for kvinner å jobbe.

De tar med seg tidligere erfaringer hit. Det kan være positivt eller negativt. Jobbkulturen er forskjellig fra land til land. Sysselsettingen hos innvandrerkvinner har det alltid vært lavere enn det med innvandrer menn. Forskjellige syn på kjønnsroller kan være en hindring på sysselsetting. Det kan være ulike grunner til hvorfor de har lavere sysselsetting. De største grunnene til det kan være at de har mindre utdanning fra hjemlandet sitt eller lite eller ingen arbeidserfaring. I Norge så er det høyere kompetanse med for å få seg en jobb. Språk kompetanse, digital kompetanse osv.

6.4 Språk

Språk har vært en sentral punkt alle har fortalt meg at det har vært vanskelig. Hvis man skal være godt integrert så må man kunne språket.

Informant:

Det er vanskelig. Å lære seg ett nytt språk er ikke så lett. Jeg hadde noen hjemme som jeg kunne få hjelp av hver gang jeg spurte og ikke bare på skolen. Det er viktig å ta det med seg hjem og bruke det der.

Noen av informantene mine hadde noen som kunne hjelpe dem utenfor skoletiden som var noe sentralt for at de lærte seg språket godt. De som kunne språket godt hadde det der til felles.

Informant:

Ett problem er at man skal lære seg to nye språk og ikke bare ett. Siden jeg er lærer i engelsk også ser jeg at det er veldig mange som ikke kan språket fra før og må lære seg det sammen med norsk.

Det var en klage jeg hørt ofte, det at man måtte lære seg engelsk i tillegg til norsk. De lærer potensielt to språk hvis man ikke kan engelsk.

6.5 Sosialt nettverk og kulturkræsje

En av utfordringene flyktningene har når de kommer til Norge er å skape ett helt nytt nettverk. De må finne nye venner som ikke har samme bakgrunn som seg selv. Innvandrere som har store kulturelle forskjeller enn etniske nordmenn oppsøker mennesker som har samme bakgrunn eller lik bakgrunn som dem. Det kan være ulike grunner, men en av grunnene til at de prøver å unngå og separere seg fra de norske verdiene er at de har en sterk tilknytning til sin egen kultur og verdier. De har planer om å returnere til sitt eget land når det blir trygt. Noen er her som en midlertidig bosted. En av spørsmålene som jeg spurte noen av informantene mine var om de hadde planer om at de skulle bo her i Norge for resten av livet sitt. De fleste svarte ja at de skulle bo her for resten av livet sitt, men det var også noen som svarte at de ønsket å dra tilbake til hvor de kommer fra. Når de som ikke har planer om å være her i Norge hele livet sitt så tenker de at de ikke har behov for å putte mere kraft i den sosiale nettverksdelen med etniske nordmenn. Det kan også være at de har hatt erfaring med å bli stigmatisert og diskriminert og deres strategi er å trekke seg tilbake med å komme i kontakt med flere etniske nordmenn.

Ett konsept som oppstår som kan forklare mye er ``kultursjokk``. Det er slikt at mennesker oppsøker folk som er like dem. Mennesker er som flokkdyr og vil føle seg passet inn i en gruppe. Når flyktninger kommer til ett nytt land der de ikke har forståelse når det kommer til kulturen og språket, det skaper problemer og utrygghet. De kan ta i bruk forskjellige strategier for å overkomme det. En av strategiene var det å endre på seg selv. Det var flere av informantene mine som endret seg fra det å være utadvendt til å være mere introvert.

Sami:

Når jeg kom fra ... (hjemlandet) til Norge så har jeg forandret meg. Det var ikke lett for meg å være åpen fordi jeg visste ikke når jeg snakket om det var riktig eller feil

Når man er utadvendt så føler man seg komfortabel fordi man vet hva som er riktig og galt, man har kunnskap til normene til landet. Når det kom til flyktingene som følte sånn forklarte mange de ikke har det, når de spør spørsmål eller snakker så vet de ikke om de stiller ``dumme`` spørsmål eller sier de riktige ordene.

De fleste informantene mine trodde det var lettere enn det de trodde. De følte som kultursjokk når de kom til Norge. Man må starte alt på nytt igjen fordi man ikke vet noe. Det å leve med to forskjellige kulturer er vanskelig. En annen konflikt som står opp er å oppdra barna deres her i Norge.

Mina:

Noe annet er å oppdra barn her. Jeg vil at de skal på holde kulturen sin men også respektere den norske kulturen.

Noen ganger er det vanskelig på hvilken side barna mine skal ta. Skal de beholde kulturen sin, eller ta imot norske verdier og den norske kulturen.

Det oppstår en skille på hvordan de skal oppdra ungene sine. Det er en indre konflikt som de selv må løse. På den ene siden vil de at ungene deres skal beholde og videreføre kulturen sin, mens på den andre tenker de at livet deres blir lettere og at ungene blir bedre integrert her i Norge.

Abraham:

Det sosiale nettverk er det vanskeligste. Hvem man skal snakke med. Det norske folk er veldig kalde i starten, men hvis de åpner seg for deg er de veldig varme. Språket er også limitert. Så man kan ikke være fri, hvis du drar til legen og snakke så kan man ikke det, hvis man skal til skolen så kan man ikke det. Flere aspekter av livet ditt begrenses

Det jeg fikk høre fra mange av informantene mine er at nordmenn er ``kalde``. At det er vanskelig å komme i kontakt med dem i starten. Det er en av grunnene til at innvandrere holder seg til andre innvandrere. Når man er med folk fra samme bakgrunn, kultur verdier, normer og religion er det lettere fordi man bruker de samme ``kodene``. Det kan også være en barriere for å skape mere bredt sosialt nettverk med andre som er helt forskjellig enn det man selv er.

Teorier om sosial kapital er relevant her. Den jeg fokuserer mest på er Bridging social capital. ``Bridging social capital is a type of social capital that describes connections that link people across a cleavage that typically divides society (such as race, or class, or religion).`` (Claridge 2018:3). I ett samfunn der man har forskjellige grupper som lever sammen så er denne type sosial kapital relevant. Hvis vi ser på det i lys av flyktninger så kan de ha flere muligheter enn hvis de ikke hadde det. Jeg hadde noen informanter som kjente noen som ga dem jobb. De som hadde vansker med å komme i jobb var ikke så innblandet med majoriteten.

Ibrahim snakket om sin erfaring fra skolen der han var i kontakt med nordmenn daglig. Han var en av tre elever som ikke kom fra Norge. Siden skolen er litt langt unna fra han så møter han dem ikke like ofte som han vil utenfor skoletiden.

Ibrahim:

Jeg bor litt langt unna skolen og dermed fører til at jeg ikke er med dem ofte utenom skole. Men jeg snakker med dem ofte gjennom sosiale medier.

Han spiller også i organisert sport med andre mennesker som har blandet bakgrunn. Det er noen med norske bakgrunn og andre med utenlandske bakgrunn. Han har positive tanker og erfaringer når det kommer til at han spiller organisert sport. Han sa at han fikk mye ut av det, han skapte seg ett nytt nettverk. Han fikk også jobbmuligheter gjennom det fordi han fikk tak i kontakter fra de som var medlem i den organiserte sporten.

Jeg hadde en annen informant som var den yngste av alle og han var i 20 årene. Han snakka om da det sosiale nettverket hans ble større.

Liban:

Når jeg begynte å lære meg språket mye bedre og startet å lære meg det raskere startet jeg på videregående. Der lærte jeg meg språket veldig bra og jeg fikk flere venner der. Livet mitt forandret seg da. Jeg trengte ikke å være alene lengre. Da besøkte jeg og fikk besøk av venner. Det var en bra forandring

Liban sin fortelling er om forandring i livet hans som oppsto. Ett vendepunkt som oppsto i livet hans som var en positiv forandring var da han begynte på videregående skole. Man ser hva han vektlegger gjennom historien han fortalte. Det at han har fått venner som er norske og med andre bakgrunn er betydningsfullt for han. Det som skiller han fra andre informanter utenom alderen hans er at han vektlegger det sosiale nettverket mye mere enn de fleste andre informantene mine. Han setter seg aktivt ut og prøver å bli kjent med flere nordmenn. Det kan også være på grunn av alderen hans og personligheten hans som gjør at han setter seg selv så aktivt ut.

6.6 Hverdagslivet

Hverdagslivet er veldig forskjellig fra det man er vant til. Det norske hverdagslivet er forskjellig fra det de kjenner fra hjemlandet sitt. De går på skole, jobber, har barn og lære seg det norske systemet. Informantene mine tok opp ett poeng at det å leve her i Norge er mere individualisert.

Amina:

Fellesskapet er noe sentralt i kulturen min. Det å ha fellesskap gjør hverdagen lettere, det er ikke bare familie og venner som er med i fellesskapet. Naboene er også med i fellesskapet.

Det kan være forskjellige faktorer til det her. Grunnen til at de oppfatter Norge som mere individualisert kan være for det første at det er sant. Den norske kulturen setter mere pris på den individuelle delen. En annen grunn til at de oppfatter Norge som mere individualisert er fordi de ikke kjenner så mange personer her. Så den individuelle person som kommer til Norge og ikke kjenner mange her har mindre kontakt med mennesker i hverdagen.

Ansatte snakket også om vanskeligheten hverdagslivet er i starten for flyktninger. Det tar tid med å forstå hvordan hverdagslivet her i Norge fungerer. Det å flytte inn til ett hus og lære seg hvordan komfyr, vaskemaskin osv. fungerer. Det er ett stort hopp fra det de er kjent med fra hjemlandet sitt.

En informant snakket om da ha kom til den lille byen om hvor utfordrerne hverdagslivet var. Mangelen på språket skapte begrensninger på hva han kunne gjøre og oppnå. Det skapte en stor bro mellom han og nordmenn. Han kunne ikke bli kjent med nordmenn hvis han ikke kunne språket. Etter han lærte seg språket ble det lettere for han. Han lærte seg språket mest utenom innvandrersenteret. Han lærte språket mest med å snakke med nordmenn eller noen som kunne språket bedre enn han. Han lærte seg også språket gjennom internettet.

Jeg har en informant som heter Yosef og er en familie far. Han er gift og har tre barn. Han er på praksisplass og håper på om han kan få fast stilling. Han er en veldig optimistisk person selv om han ikke vet hva som kommer til skje neste dag.

Yosef:

Jeg ønsker meg en fast stilling. Det er det jeg håper på, men jeg vet ikke hva som kommer til å skje i fremtiden. Nå har jeg praksisplass og jeg prøver å utvide og lage nettverket mitt.

Yosef har også en kone som har en dårlig helse. Han føler også det presset som er for å forsørge for hele familien sin og gi dem ett bedre liv. Han har mye å håndtere i livet sitt. ``Det eneste jeg tenker på er hvordan barna og kona min har det, jeg prioriterer dem fremfor meg. Jeg husker ikke sist gang jeg tok var på meg selv. Jeg har det bra når de har det bra når de har det dårlig så har jeg det også dårlig``.

Mona er en alenemor som har hatt det tøft etter introduksjonsprogrammet. Hun føler at ingen hjelper henne i situasjonen hennes. Hun hadde andre tanker når hun kom til Norge at det skulle være annerledes og mye bedre. Det fikk hun høre fra en venninne mens hun var i hjemlandet sitt. Etter at hun ble ferdig med introduksjonsprogrammet følte hun seg ikke klar. Det var vanskelig og hun visste ikke hva hun skulle gjøre.

Mona:

Jeg følte meg ikke klar etter at introduksjonsprogrammet ble ferdig. Jeg fikk ikke hjelp fra noen.

Hun snakket om en periode da hun ikke visste hva som var galt med henne. Hun fikk ikke sove ordentlig i noen måneder. Hun dro til legen og fikk medisiner som hjalp henne med å sove. Perioden der var hun også for det meste alene utenom barna hennes. Hun hadde ikke ett nettverk og kontakt med andre mennesker.

Hun hadde også ikke kontakt med andre mennesker fra miljøet hennes, de fra samme bakgrunn som henne. Hun følte at hun ble utestengt fra miljøet hennes. Hun visste ikke hvorfor det skjedde. Grunnen til at hun ble utestengt og aldri godtatt helt inn i miljøet der det består av folk med samme nasjonalitet kan være at hun ikke holder kulturen som noe viktig. Hun er ikke konservativ eller veldig tradisjonelt. Hun er mere moderne enn tradisjonell. Hun tar også avstand fra sin religion og tro. Hun identifiserer seg selv ikke lengre som religiøs.

Mona:

Under den tøffe perioden hadde jeg ikke kontakt med andre mennesker. Jeg var bare hjemme og snakket ikke med noen med norsk. Det førte til at jeg glemte og ble dårlig til å snakke norsk.

Som sagt hverdagen hennes besto av å bare være hjemme for det meste og ta vare på barna sine. Hun hadde ikke kontakt med andre mennesker i det hele tatt. Hun fortalte meg menneskene hun hadde kontakt med var naboene hennes, det var bare å hilse til dem før de går sin vei. De eneste hun hadde kontakt med var familien sin som bor utenfor Norge. Hun brukte Skype og Whatsapp for å holde kontakt med dem. Hun fortalte meg at hun skånet dem på hvordan hun hadde det. Hun fortalte dem ikke alt hun gikk gjennom og hvor tøft hun hadde det. Hun snakket om det positive tingene som man kan oppleve i Norge.

Noe hun fortalte meg som hjalp henne i hverdagen hennes var at hun begynte å gå turer og trene. Hun følte at hun kunne ha fått ut frustrasjonen sin gjennom fysisk aktivitet. Hun angret på at hun ikke startet med det tidligere.

Hun fikk bare sosial stønad som hun levde av. Men hverdagen forandret seg når hun fikk praksisplass.

6.7 Det å bo i en liten bygd

Liban:

Når jeg kom her ble jeg overasket hvor lite det var. I starten var det ikke mye å gjøre her, det føltes ut som om det ikke var mange personer heller.

Her forteller Liban meg om hvordan det var å bo i en liten bygd. Det var ikke mye å gjøre eller mange folk. Han fortalte meg mesteparten av tiden sin brukte han alene og oppholdte seg mesteparten av tiden sin på rommet sitt. Det tok tid før han ble kjent med stedet og menneskene. Etter han ble kjent med menneskene og stedet, følte han seg bedre her og trivdes bedre. På den andre siden var det også vanskelig å bli kjent med mennesker. Det tok lang tid før han ble kjent med nordmenn. I starten var det eneste kommunikasjon han hadde med andre var å hilse.

Liban:

Når jeg prøvde å bli kjent med mennesker i starten. Når jeg så dem sa jeg hei til dem for å starte en samtale. De sa hei tilbake og samtalen var oftest kort med dem. Det var dermed vanskelig å bli kjent med dem.

Når jeg intervjuet informantene mine så var de enig med hvor fint det var her. Det snakket om hvor rolig det var der.

Sami:

Jeg har vært her i (bygda) hele livet siden jeg kom til Norge. Så da føler man seg tryggere siden jeg har vært her i lang tid. Siden det er en liten bygd har jeg ikke opplevd noe dårlig, det har jeg vært heldig med.

Denne informanten snakket om den positive opplevelsen han hadde mens han har bodd her. For det første syntes han det var fint å bo her. Det var rolig og ikke noe som skjedde med han.

Det gjorde at han var fornøyd med å være der. Han fortalte meg også at han hadde planer om å bo her for resten av livet sitt og ikke flytte andre steder.

Jeg hadde en annen informant som sa at han likte at han bodde i en liten bygd. Hvis han bodde i større by hadde det vært vanskeligere for han. Han sa han hadde mest sannsynlig hadde ikke kjent like mange nordmenn som han kjenner nå. Han hadde blitt kjent og kommet i kontakt med bare folk med samme bakgrunn som han. Siden han bodde i en liten bygd var det lettere og tvunget til å bli kjent med nordmenn for å skape seg ett godt nettverk.

7 Analyse og avslutning

Hvis man er flyktning så kommer man til møte på vanskelige situasjoner og utfordringer. Det samme gjelder når man flykter fra landet sitt til ett nytt land i håp om en bedre fremtid for seg selv og familien sin. Reisen fra det man kjenner til det ukjente har vært fullt av utfordringer for de fleste. Det har vært psykiske og fysiske belastninger. Så i oppgaven min har jeg belyst utfordringene som flyktninger har opplevd gjennom historiene deres. Selv om flyktningene har opplevd vanskeligheter og utfordringer her i Norge så har mange likevel positive tanker om Norge.

Jeg deler utfordringene i to ulike kategorier. Der den første er hovedutfordring, den innebærer språk, utdanning og jobb. Det er de utfordringene som er vanskeligst for de ansatte og ikke minst for selve flyktningene.

Den andre kategorien er mer vanlige utfordringer som det å sosialisere seg, klimaforskjeller, kulturelle forskjeller, problemer med å forstå det norske systemet osv. Det her er mere vanlige utfordringen som oppstår i startfasen eller utfordringer som er lettere å bli vant med. I starten nevnte de fleste deres første møte med forskjellen de måtte bli vant med og ett eksempel er klimaforskjellen. Integrering er en prosess som tar tid.

Begrepet flyktning i seg selv er ett stempel som er vanskelig å få bort. Det er noe som kommer til å bli en del av identitet din. Når man tenker på ordet flyktning så har det noen assosiasjoner som det følger med. Oftest er det bare negative assosiasjoner som følger med det å være flyktning. De kan bli sett som om de bare tar og ikke gir tilbake, tyver, voldtektsmenn, snyltere osv.

Rites de passage eller overgangsriter ble først teoretisert av Arnold van Gennep i 1909 (Bertelsen, 2021). Det var han som la til grunn til hvordan vi forstår overgangsritualer. Han skrev boken som heter Rites de passage der han skriver om strukturen i overgangsriter. Overgangsriter er generelt delt inn i tre ulike faser. De ulike fasene er separasjonsfasen, liminalfasen og reintegrasjonsfasen. Separasjonsfasen blir individer tatt ut av sin plass i samfunnet før individet kan bli integrert i deres nye situasjon eller deres nye tilstand. Reintegrasjonsfasen er den siste fasen, det markerer at transformasjonen er komplett, at det er ferdig. Oftest blir individet integrert i samfunnet i med en annen status.

Det første er separasjonsfasen. Jeg har satt det opp mot flukten. Det er det første steget de tar for å få seg ett nytt liv. Her har informantene mine skrevet om deres erfaring med reisen til Norge. Det er en separasjon med det de har kjennskap med.

Liminalfasen er den fasen der overgangen skjer mellom de ulike fasene. I denne fasen er man ikke helt utenfor eller innenfor. Når det kommer til Arnold van Gennep så er ikke den liminalfasen den sentrale delen av overgangssritene. Liminalfasen hos Victor Turner er den viktigste av de andre fasene, han vektlegger den fasen. Victor Turner ville bruke en betegnelse for tilstanden før og etter og en betegnelse for overgangen.

Van Gennep himself defined rites de passage as "rites which accompany every change of place, state, social position and age." To point up the contrast between "state" and "transition," I employ "state" to include all his other terms. It is a more inclusive concept than "status" or "office," and refers to any type of stable or recurrent condition that is culturally recognized. (Turner 1977:94).

Liminalfasen er en mellomtilstand. Victor Turner beskriver det som `` Liminal entities are neither here nor there; they are betwixt and between the positions assigned and arrayed by law, custom, convention, and ceremonial.``(Turner 1977:95).

Individer under denne perioden her anses som å være usynlige. Hvis man setter det her opp mot flyktninger så er de i samme situasjon når de kommer til Norge. Under transformasjonen er de usynlige før de går til neste fase. Asylmottaket er ett godt eksempel. Under oppholdet sitt før søknaden deres blir behandlet så er de i en liminalfase. Før de kan gå videre til neste fase må søknaden dere bli godkjent. Som sagt er individer i liminalfasen usynlige, de er fysisk tilstede. Jeg hadde noen informanter som snakket om sin erfaring under oppholdet sitt. At livet deres ble satt på pause før de kunne gjøre noe.

Ett annet aspekt kan være at de er konstant i liminalfasen mens de er her i Norge. Med det mener jeg at de konstant føler seg ikke velkommen her i Norge.

Den siste er reintegrasjonsfasen. Flyktningene blir en borger i samfunnet og kan starte livet sitt. I denne fasen her er det faktorer som er forskjellig fra individ til individ. Det er forskjell mellom grad av integrering. Det jeg mener med det er at det er forskjell mellom nivået av integrering. Om de har jobb, sosialt nettverk, språk osv. Jeg har hatt informanter som har

lettere og raskere kommet seg ut i arbeid og har ett stort sosialt nettverk mens jeg også har hatt informanter som har hatt enn vanskeligere tid med det.

7.1 Avslutning

Det som informantene mine har tatt opp som er en utfordringer er det å lære seg språket. Det å snakke, lese og skrive norsk er en inngang på integreringsprosessen. Hvis man kan språket så har de lettere inngang når det kommer til utdanning, jobb, nettverk osv. Det norske språket er viktig når det kommer til integrering og samhandling i det norske fellesskapet. Informantene mine sa at det var nødvendig med å kunne språket for å få seg en jobb eller utdanning, det å få seg jobb eller en utdanning var ett mål de ville oppnå.

En del av informantene mine hadde vanskeligheter og en barriere med å integrere seg i lokalsamfunnet. Det var ikke mange som var med i frivillige organisasjon eller fritidsaktiviteter. Slik deltakelse kan gjøre integreringsprosessen lettere. Med det så inneholder at de skaper ulike relasjoner med forskjellige mennesker, skape ett nettverk med forskjellige mennesker osv. Det er en arena for å fremme integrering og sosialisere seg. Det å sosialisere seg er ett viktig aspekt for en god integrering. Det her var også en arena for å få muligheten for å møte og bli kjent med etniske nordmenn. Det var ikke lett for mine informanter å møte etniske nordmenn i hverdagen for å skape en relasjon, så fritidsaktiviteter eller frivillige organisasjoner gjør det lettere for dem å skape ett sosial nettverk og relasjoner. Det er forskjellige grunner til at de fleste av mine informanter ikke er med i fritidsaktiviteter. Den viktigste grunnen til at de ikke deltar spesielt når det kommer til fritidsaktiviteter er alderen deres.

Det at de bor i en liten by og ikke i en større by har positive og negative sider når det kommer til integrering. Når jeg snakket med informantene mine fortalte de med at de var glad for å bo i en liten by. De snakket om at det var en mindre hektisk og mindre stress å bo der. Det er mange positive sider og fordeler med at de bor i en bygd. En sentral ting er at de føler seg mere tilknyttet til stedet de er i. Siden de bor i en liten by har de lettere for å hold relasjoner med andre personer som ikke har samme bakgrunn fra dem. Siden det er en så liten by kjenner de fleste hverandre, spesielt når det kommer til mennesker fra hjelpeapparatet. Med

det mener jeg ansatte eller mennesker som hjelper innvandrere med integrering. Når jeg spurte informantene mine om ett spørsmål om de hadde fremtidige planer om å fortsette å bo de svarte de ja.

Når det kommer til innvandrere som bor i en større by er det andre positive og negative sider.

8 Litteraturliste

Aanesen, Karl H. (2020, 11.desember): *Integrering, assimilering, segregering og marginalisering*. NDLA

[Integrering, assimilering, segregering og marginalisering - Sosiologi og sosialantropologi - NDLA](#)

Barne-Likestilling- og inkluderingsdepartement (2015): *Regjeringen.no*.

[regjeringens-mal-for-integrering_13-3-15.pdf](#)

Bangstad, Sindre (2013): Inclusion and exclusion in the mediated public sphere: the case of Norway and its Muslims. *Social Anthropology* 21(3):356-70

Bertelsen, B. E. (2021, 18.januar). overgangsriter. I *Store norske leksikon*. Hentet 8. mars 2022 fra <https://snl.no/overgangsriter>

Berreman, G. D. (1962). *Behind many masks; [ethnography and impression management in a Himalayan village]*. Ithaca, N.Y.: Society for Applied Anthropology.

Brekke, J-P. Fladmoe, A og Wollebøk, D. (2020). *Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Norge. Integreringsbarometeret 2020*. (Rapport 2020:8). INSTITUTT FOR SAMFUNNSFORSKNING

[Rapport 2020:8 \(imdi.no\)](#)

Brochmann, G. (2020, 13.juli). Integrering. I *store norske leksikon*. Hentet 4. januar 2022 fra [integrering – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)

Bjugstad, H.K og Holseter, A.M.R (2016, 14.desember). FLYKTNINGER OG UTDANNINGSBAKGRUNN Med utdanning i bagasjen. *SSB*. Hentet 8. mai 2022 fra

[Med utdanning i bagasjen - SSB](#)

Christensen, J og Berg, O (2021, 20.desember) velferdsstat. I *store norske leksikon*. Hentet 5. mai 2022 fra

[velferdsstat – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)

Chudasama, Krishna M. og Tjernshaugen A. (2022, 8.april). Introduksjonsprogram. *I store norske leksikon*. Hentet 8. mai 2022 fra

[introduksjonsprogram – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)

Claridge, T. (2018). Functions of social capital—bonding, bridging, linking. *Social capital research*, 20, 1-7.

Dilley, R.M (2002). *The problem of context in social and cultural anthropology. Language & Communication*.

Dokka, Åsmund G. (2020, 3.mars). Utdanning betyr mye for om flyktninger kommer i jobb. *SSB*.

[Utdanning betyr mye for om flyktninger kommer i jobb - SSB](#)

Dzamarija, M.T. (2019, 5. mars). Slik definerer SSB innvandrere. *SSB*

<https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/slik-definerer-ssb-innvandrere>

Eriksen, T. H. (1992). Multiple traditions and the question of cultural integration. *Ethnos*, 57(1-2), 5-30.

Eriksen, T. H. (2007). Mangfold versus forskjellighet. In Ø. Fuglerud & T. H. Eriksen (Eds.), *Grenser for kultur? Perspektiver fra norsk minoritetsforskning* (pp. 111-130). Oslo: Pax.

Eriksen, T.H. (2010). *Små steder-store spørsmål*. 3 utg. Oslo: Universitetsforlaget

FN. (2022, April 20). *FN*.

<https://www.fn.no/tema/flyktninger/flyktninger>

Fabian, J. (1995). *Ethnographic Misunderstanding and the Perils of Context*. *American Anthropologist*, Vol. 97, No. 1, March,

Gullestad, M. (2002). *Det norske sett med nye øyne. Kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt*. Oslo: Universitetsforlaget.

Grut, Lisbet. Tingvold, Laila og Hauff, Edvard (2006). *Fastlegens møte med flyktninger*. Tidsskrift for den norske legeforening 2006, 126: 1380-20

[Fastlegens møte med flyktninger | Tidsskrift for Den norske legeforening \(tidsskriftet.no\)](#)

Hardoy, I., & Zhang, T. Fra flukt til etablering i det norske arbeidsmarkedet. *Søkelys på arbeidslivet*, 36(1-02), 55-78. doi:10.18261/issn.1504-7989-2019-01-02-04

[Fra flukt til etablering i det norske arbeidsmarkedet | Norwegian Journal of Working Life Studies \(idunn.no\)](#)

Harris, M. (1976). History and Significance of the Emic/Etic Distinction. *Annual Review of Anthropology*, 5, 329–350. <http://www.jstor.org/stable/2949316>

Introduksjonsloven. (2003). Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven). (LOV-2003-07-04-80). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/2003-07-04-80>

IMDi. (2022. 1.mars). *Lov om integrering*. IMDi

[Lov om integrering | IMDi](#)

IMDi. (2021. 6.juli). *Arbeids- og utdanningsrettede kvalifiseringsløp*. IMDi

[Arbeids- og utdanningsrettede kvalifiseringsløp | Introduksjonsprogrammet \(imdi.no\)](#)

IMDi. (2021. 2.september). *Bosetting av overføringsflyktninger*. IMDi

[Bosetting av overføringsflyktninger | IMDi](#)

IMDI. (2021, Desember 20). *IMDI*. <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/kunnskapsoversikt/innvandrere-i-arbeidslivet/>

IMDi. (2021). *Integreringen i Vestland fylke*. IMDi

<https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F46>

IMDi. (2002). *Ord og begreper*. IMDi

<https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/ord-og-begreper/>

Johannessen, Asbjørn. Per-Arne, Tufte og Line, Christoffersen. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS

KRD (2005) Kommunal- og regionaldepartementet. *Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)*. Rundskriv H-20/05

[Rundskriv_H20-05 \(regjeringen.no\)](#)

Mauss, M. (1954). *The gift; forms and functions of exchange in archaic societies*. Glencoe, Ill.,: Free press

Midtbøen, A.H. (2016). Discrimination of the Second Generation: Evidence from a Field Experiment in Norway. *Int. Migration & Integration* **17**, 253–272.

<https://doi.org/10.1007/s12134-014-0406-9>

Major, Ellinor F. (2000). *Psykiatrisk/psykologisk arbeid med flyktninger og asylsøkere*. Tidsskriftet for den norske legeforening nr.28, 2000

[Psykiatrisk/psykologisk arbeid med flyktninger og asylsøkere | Tidsskrift for Den norske legeforening \(tidsskriftet.no\)](#)

NHI. (2021. 20.april). *Posttraumatisk stresslidelse*. NHI

[Posttraumatisk stresslidelse - NHI.no](#)

NOU. (2001). *Lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere— (Introduksjonsloven)* (NOU 2001: 20). Arbeids- og inkluderingsdepartementet

NOU. (2017). *Integrasjon og tillit — Langsiktige konsekvenser av høy innvandring* (NOU 2017:2). Justis- og beredskapsdepartementet

[NOU 2017: 2 - regjeringen.no](#)

OECD/European Union. (2018). *Settling In 2018: Indicators of Immigrant Integration*, OECD Publishing, Paris/European Union, Brussels, <https://doi.org/10.1787/9789264307216-en>.

Oslo VO Servicesenter: (2015. 21.oktober). *Lover og regler om norsk og samfunnskunnskap*.

[Lover og regler om norsk og samfunnskunnskap \(oslovo.no\)](http://oslovo.no)

Omholt, E. L. og Strøm F. (2014. 3.juli). INNTEKTSSTATISTIKK OVER INNVANDRERE, 2012 Lavere inntekt blant innvandrere. SSB.

[Lavere inntekt blant innvandrere - SSB](#)

Olsen, Bjørn (2021, 19. mars). Nedgang i sysselsettingen blant innvandrere. SSB.

<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/nedgang-i-sysselsettingen-blant-innvandrere>

Pedersen, W. (1992). Overgangsriter, liminalitet, rus*. Nordisk Alkoholtskrift (Nordic Alcohol Studies), 9(2), 98–107. <https://doi.org/10.1177/145507259200900212>

Turner, V. (1977). *The ritual process, structure and anti-structure*. New York: Cornell paperbacks .

UDI. (u.d.). *Krav til å forsørge deg selv for å få permanent oppholdstillatelse*. Hentet fra <https://www.udi.no/ord-og-begreper/krav-til-a-forsorge-seg-selv-for-a-fa-permanent-oppholdstillatelse/?in=2>

UDI. (u.d.). *UDI*. Hentet fra UDI: <https://www.udi.no/ord-og-begreper/>

Wikan, U. (1995). *Mot en ny norsk underklasse: Innvandrere, kultur og integrasjon*. Oslo: Gyldendal.

Wadel, Cato (2008). *Innlemmelser i sosiale felleskap*. I sosiologisk tidsskrift. Volum 16, utgave 3. s.237-253

Østby, L. (2016, Mars 13). SSB. Hentet fra SSB:

<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/bedre-integrert-enn-mor-og-far>

